

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-
ФАРАБИ**

**ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІ
ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы кафедрасы

Кафедра гражданского права и гражданского процесса, трудового права

**заң ғылымдарының докторы И.В.Амирханованы еске алуға арналған
« Құқықтық пәндерді оқытудағы қазіргі әдістері»
атты ғылыми- әдістемелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ
22 сәуір 2016 жыл**

**МАТЕРИАЛЫ
Научно - методической конференции
посвященной памяти д.ю.н. Амирхановой И.В. по теме
«Современные методы преподавания юридических дисциплин»
22 апреля 2016 года**

Алматы 2016

УДК 340:378
ББК 67.0:74.58
С56

*Рекомендовано к изданию решением Ученого совета юридического
факультета*

КазНУ имени аль-Фараби

Рецензенты:

Доктор юридических наук, профессор Карагусов Ф.С.
Д.ю.н, профессор Жатканбаева А.Е.

Коллектив авторов

**СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ЮРИДИЧЕСКИХ
ДИСЦИПЛИН** Материалы научно - методической конференции
посвященной памяти д.ю.н. Амирхановой И.В.– Алматы, 2016 - 60с.

ISBN 978-601-7199-31-9

В данный сборник включены материалы преподавателей и молодых ученых, участников научно-методической конференции, которая была проведена 22 апреля 2016 года. Конференция была организована кафедрой гражданского права и гражданского процесса, трудового права юридического факультета КазНУ им.аль-Фараби.

Сборник посвящен теоретико-методологическим проблемам ,авторами исследованы различные аспекты и проблемы преподавания базовых и элективных юридических дисциплин.

Сборник представляет интерес для преподавателей Вуза, а также для магистрантов.

УДК 340:378
ББК 67.0:74.58

ISBN 978-601-7199-31-9
2016

© Коллектив авторов

СОДЕРЖАНИЕ

Тыныбеков С.Т., Рыскалиев Д.У.	4
Ермухаметова С.Р.	13
.....	
Абикенов	16
А.А.	
Сулейменова С.Ж., Аскарова А.О.	20
Омарова А.Б., Омарова	21
Ш.Б.	
Алдашев С.М., Жетписбаев Б.А.	26
.....	
Атаханова С.К.	29
.....	
Нурахметова Г.Г., Худайбердина Г.А.	33
.....	
Мукалдиева Г.Б., Худайбердина Г.А.	35
.....	
Доцанова А.С.	39
.....	
Урисбаева А.А.	42
.....	
Токмамбетова И.Ш., Абайдельдинов Т.М.	45
Кусаинова А.К., Кусаинов	48
Д.О.	
Муксинова А.Т.	51
.....	
Қарашева Ж.Т.	60
.....	
Худайбердина Д.А.	63
.....	
Алексеева С.В.	71
.....	

Тыныбеков С.Т.
*з.ғ.д., профессор, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы
кафедрасының меңгерушісі*

Рыскалиев Д.У.

заң ғылымдарының магистрі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы кафедрасының аға оқытушысы

**Еңбек құқығының, оқу курсы ретінде, әркімнің жұмыспен қамтылуға деген конституциялық құқығының қамтамасыз етілуін білім алушылармен игеруіндегі орны:
мемлекеттік бақылау мен қадағалау қызметінің сипаты**

Қай салада болмасын мемлекет тарапынан барлық қоғамдық қатнастардың қатаң бақылауда болу қажеттілігі дау тудырмайтындығы баршаға мәлім. Олардың қатарында әркімнің жұмыссыздықтан қорғалуын қамтамасыз ету мәселесі бойынша уәкілетті мемлекеттік органдарға жүктелген міндет. Қоғамның, мемлекеттің алдына қойылған міндет – еліміздің экономикалық, инновациялық – индустриалдық қуаттылығын арттыра отырып түйіткілді әлеуметтік мәселелерді шешу, сәйкесінше, мемлекеттік басқару қызметін жетілдіру болып табылады.

Еңбек құқығының тұжырымдамасының айқындалу қажеттілігіне байланысты белгілі ғалым Нұрғалиева Е.Н. келесідей өзінің пікірін білдіреді: «әрбір мемлекеттің экономикалық жағдайының өзгеруіне байланысты, қоғамдық өмірдің болмысын ескере отырып, еңбекті қолдану саласындағы қоғамдық қатынастарды нәтижелі реттеуге бағытталған жаңа тәсілдердің енгізілуі әр кезеңге тән заңдылық жағдаят» [1, 16-бет].

Әркімнің жұмыспен қамтылуға, кәсіп, жұмыс түрін еркін таңдауға деген құқығы кең мағынада айқындалып, оның құқықтық аспектіде, қамтамасыз етілу механизмдері дұрыс бекітілуге тиіс. Заңнамалық тұрғыда берілетін ұғым не термин әркімнің қандай да бір конституциялық құқығының дәл және дұрыс айқындалуына, қамтылуына бағытталуға тиіс.

Конституцияға сәйкес, мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық бағыттағы мақсатымен міндеттерін айқындауға байланысты, осы бағыттағы мемлекеттік ұстанымның маңызын ашуда белгілі ғалым Кенжалиев З.Ж. келесі өзінің теориялық ой-толғамдарын білдіреді: «Конституция еліміздің Негізгі заңы ретінде мемлекеттің орнын, мәнін, негізгі ұстанымдарын, халықтың мәртебесін, мемлекеттік биліктің бірден-бір бастауы – халық болып табылатындығын білдіретін, билікті жүзеге асырудың негізгі қағидаттарын, республикада қолданылатын құқық жүйесін, саяси жүйені, қоғам мен мемлекеттің экономикалық негізін айқындайды» [2, 76-бет]. Осы мәтіндегі пікірін жалғастыра отырып Кенжалиев З.Ж. келесідей қорытынды жасайды: «табиғатпен, адамзат қоғамымен және мемлекетпен жасалған барлық құндылықтардың ішінде нақ адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары ең қымбат қазына болып айқындалады. Бұдан оның

басымдылық түрде қорғалу қажеттілігі туындайды және ол мемлекеттің ең бірінші парызы болып табылады» [2, 77-бет].

Конституцияның 24-бабының 1-тармағына сәйкес, әркімнің еңбек ету бостандығына, қызмет пен кәсіп түрін еркін таңдауына құқығы бар. Осы мәтіндегі әркімнің құқығы келесідей белгілерімен сипатталады: еңбек ету жасында болуы, денсаулық жағдайының жарамды болуы; жұмыспен қамтылуға ниет білдіруі; қалауы бойынша мамандығына, кәсібіне сай келетін жұмыс орнының болуы және негізсіз жұмыспен қамтылуға деген құқығының шектелуіне жол берілмейтін құқықтық механизмдердің бекітілуімен айқындалуға тиіс.

Нарықтық қатынастардың даму үдерісін ескеріп еңбек құқығының жаңа бағыттағы ұстанымдарын айқындаумен байланысты белгілі ғалым Нұрғалиева Е.Н. келесідей өзінің пікірін білдіреді: «еңбек құқығының даму үдерісіндегі байқалатын құбылыс бұрынғы «социалистік еңбекті ұйымдастыру» жүйесінің бүгінгі еңбек саласына толық қолданылуының мүмкін болмауында. Кеңестік дәуірдегі еңбек құқығының кейбір қағидаттары бүгінде қолданылады, ал басқалары жаңа мазмұнда, экономикалық тұрғыда дамыған елдердің тәжірибесі, заңнамалық болмысы ескеріле отырып жаңа ұстанымдар ретінде айқындалуда - олардың қатарында қызметкерлердің өмірін, денсаулығын сақтау және олардың еңбек жағдайының үнемі жақсартылуы» [1, 24-бет].

Мемлекет деңгейінде қабылданатын әрбір шешім дер кезінде іске асырылуға, сол шешімдер негізінде айқындалатын іс-шаралардың қатаң бақылауда болуы – түпкілікті қажеттілік болып табылады. Елбасы, Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевпен бекітілген 2012 жылғы 14 желтоқсандағы «Қазақстан-2050» Стратегиясында - қазақстандықтардың өмір деңгейінің сапасын түпкілікті көтеру, адам капиталын дамыту, заңның үстемдігін қамтамасыз ету міндеті ауқымды алғышарт болып айқындалды [3].

Жан-жақты жүргізілген ғылыми зерттеу жұмыстары негізінде белгілі ғалым Г.С. Сапарғалиев келесідей тұжырым жасады: «Қазақстан Республикасы Конституциясының қағидаттарын, идеяларын және нормаларын талдау нәтижесінде, конституцияның, мемлекетімізде азаматтық қоғамның орнығуына байланысты құқықтық кеңістіктің қалыптасуын, адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының жүзеге асырылуын, құқықтың үстемділігінің бекітілуін, барлық мемлекеттік биліктің тарамдарының келісімді қызмет атқаруын қамтамасыз ету мақсатында азаматтардың, мемлекеттік органдардың, лауазымды тұлғалардың саяси және құқықтық жауапкершіліктерін айқындауды қамтамасыз ететіндігін анықтаймыз» [4, 14-бет].

Қоғамдық қатынастарды сапалы реттеу мәселесіне қатысты заңнаманың үстемдігін қамтамасыз ету міндеті барлық уәкілетті мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарына, ұйым басшыларына, лауазымды тұлғаларға жүктелген. Бүгінгі таңда Қазақстан

Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы» Заңының күші жойылып жалпылық мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы ережелер Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы № 375-V Кәсіпкерлік кодексіне енгізілді [5]. Құқық бұзушылықтың алдын алудың басымдығына үстемдік беру қағидаты құқықтық қағидат – құқық нормасы болып, осы Кодексте бекітілді.

Мәселен, әлеуметтік-экономикалық мәселелер жөнінде прокурорлық қадағалау қызметінің сапалық талаптарына сәйкес болуы, жан-жақтылық зерттеу және бұзылған (не бұзылуға қауіпі бар) құқықтарды толық көлемде бұрынғы қалпына келтіру міндеті барлық деңгейдегі прокурорлардың міндеті болып табылады – тексеру жұмысы тексеру өндірісі жөніндегі қаулы негізінде жүргізіледі. Келіп түскен өтініш (арыз, шағым, сұрау, хабарландыру) жан-жақты зерттелуге, сол қаралатын (тексерілетін) өтініштің пәнін құрайтын мәселе бойынша барлық мән-жағдайлар толық айқындалуға тиіс. Мысалы, бұзылған құқықты қалпына келтіру жөніндегі өтінішті қарауда сол құқықты қалпына келтіру ғана емес, сонымен қатар келтірілген зиянды өндіру, кінәлі тұлғаны жауапкершілікке тарту, кейін ала сондай құқықбұзушылықтың орын бермеуі жөніндегі талаптар прокурорлық актіде көрсетілуге тиіс. Прокурорлық тексеру жұмыстары үш түрге бөлінеді: 1) бастамашылдық; 2) заңды тұлғалармен қатар жеке тұлғалардың өтініштері негізінде; 3) Бас прокурордың тапсырмалары бойынша.

Еңбек қатынастарында жұмыс берушімен заңнаманы дұрыс қолдану қызметіне қатысты декларация жүргізу туралы ережелер, мемлекеттік еңбек инспекциясының құқықтары мен міндеттері Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Еңбек кодексінің 191-200 баптарында айқындалған (бұдан әрі – ҚР ЕК) [6].

Бүгінгі таңда Кәсіпкерлік кодекстің 153-бабына сәйкес, тексеру жүргізу нәтижесінде, тексерілетін субъектінің заңнамамен белгіленген талаптарды бұзу фактісі анықталған болса, бақылау және қадағалау органының лауазымды тұлғасы, заңнамада көзделген өкілеттігі шегінде, анықталған заң бұзушылықтарды жою, олардың алдын алу, адамдардың өміріне, денсаулығына және қоршаған ортаға, жеке тұлғалармен қатар заңды тұлғалардың заңды мүдделеріне ықтимал зиян келтіруді болғызбау жөніндегі шараларды іске асыруға, сондай-ақ заң бұзушылыққа жол берген лауазымды тұлғаларды заңнамамен белгіленген тәртіпте жауаптылыққа тарту жөніндегі шараларды қолдануға міндетті.

«Қазақстан-2050» Стратегиясы және Елбасы, Н. Назарбаевтың бес институционалдық реформасын жүзеге асырудың 100 қадамы – Ұлт жоспары шеңберінде [7] 59 заңнамалық актілер қабылданып, басқа нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

Ұлт жоспарына сәйкес келесідей атқарылатын іс-шаралардың шеңбері айқындалды: мемлекеттік қызмет жүйесін меритократия қағидаты негізінде құру; әрбір орган мен лауазымды тұлғаның қызметі мен өкілеттілігін бөлу және нақты айқындау; сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет саласындағы

халықаралық ынтымақтастықты орнықтыру; мемлекеттік қызмет көрсету саласын дамыту; мемлекеттік аппарат жұмысын ақпараттандыру; сыбайлас жемқорлық көріністерін жою мақсатында шенеуніктердің азаматтармен тікелей байланыста болуына шек қою; халықтың құқықтық сауаттылығы мен әлеуметтік жауапкершілігін көтеру.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы туралы» Жарлығына сәйкес [8], сыбайлас жемқорлықпен байланысты көріністерге жол бермеу туралы заңнамалық актілер болып Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңы [9] және Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 416-V «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңы [10] айқындалған.

Ұлт жоспарының 13-қадамында жемқорлыққа қарсы күресті күшейту және жаңа заңнаманы әзірлей отырып Мемлекеттік қызмет істері және жемқорлыққа қарсы іс-қимыл Агенттігінің құрылымында сыбайлас жемқорлықтың көріністері бар құқық бұзушылықтардың алдын алу үшін арнайы бөлім құру міндеті қойылған болатын. Осы мақсатта, барлық мемлекеттік органдардың, мемлекеттің қатысуымен құрылған заңды тұлғалардың қызметін үйлестіру, Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңын іске асыру үшін арнайы өкілетті орган - Мемлекеттік қызмет істері жөніндегі Министрлігі, оның құрамында Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл ұлттық бюросы құрылды.

Ұлт жоспарының 10-қадамында мемлекеттік қызметшілерді мансаптық жоғарылату үшін конкурстық негізге көшу, «Б» корпусының жоғары лауазымдарға ауысуы төменгі лауазымдағы мемлекеттік қызметшілер қатарынан конкурстық негізде іске асырылатындығы, соған байланысты - жоғары лауазымға ауыстыруда меритократия қағидатының қоланылатындығы айқындалған.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама қылмыстық жолмен келген мүліктерді тәркілеу, мемлекеттік лауазымға тағайындалатын азаматтарға шектеу қою, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресті жүргізетін басшылардың арнайы жауапкершілігін күшейту туралы нормалармен толықтырылды. Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңында «Мүдделер қақтығысы» мәтініндегі түсінік алғаш рет берілді. Бұл ретте, жауапкершілікті күшейтумен қатар, мемлекеттік және азаматтық қызметшілерге таралатын әлеуметтік кепілдіктерді күшейту, олардың мәртебесін көтеру мәселесі күн тәртібінде тұрған өзекті мәселе болып табылады.

«Қазақстан - 2050» Стратегиясы шеңберінде мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың, барлық заңды тұлғалар басшыларының мақсаты - еңбек қатынастарында мүдделердің шиеленісуін, шиеленісу деректерінің қасақана өрлеуін болдырмау, еңбек заңнамасы нормаларын дұрыс қолдану

қызметіне бақылау және қадағалау жүргізуді күшейту болып табылады. Аталмыш Стратегия шеңберінде, барлық мемлекеттік органдармен жұмыскерлерге төленбеген жалақыны өндіру, ұжымдық шарттардың талаптарының орындалуын бақылау, еңбек дауларын сотқа дейін шешу жүйесін енгізу жұмыстары жүргізілуде.

«Қазақстан - 2050» Стратегиясының үшінші бөлімінде – жаңа экономикалық саясаттың бағытын анықтау мәселесіне қатысты бүгінгі көзқарастарды өзгерту соған байланысты жаңа бағыттар бойынша жүзеге асырылатын қызмет түрлері айқындалған. Біріншіден, экономикалық және басқару жөніндегі шешімдерді түгелдей экономикалық мақсаттылық және ұзақ мерзімді мүдделер тұрғысында қабылдау. Екіншіден, Қазақстан толыққанды бизнес-серіктестік ретінде қатыса алатын жаңа нарықтық тауарларды айқындау, экономикалық дамудың жаңа тіректерін құру. Үшіншіден, экономикалық әлеуетті арттыру мақсатында қолайлы инвестициялық ахуал құру. Төртіншіден, экономиканың тиімді жеке секторын құру және мемлекеттік-жеке меншік серіктестікті дамыту: экспортты мемлекеттік ынталандыру, шағын және орта бизнестің дамуы үшін қолайлы жағдай жасау.

Аталмыш Стратегия қабылданғанға дейінгі бекітілген мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес, мемлекеттің даму жолындағы міндеттердің кейбір бағыттары Қазақстан Республикасы Президентінің «Қазақстанды әлеуметтік жаңғырту: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам» атты мақаласында айқындалған болатын. Осы мақалада айқындалған стратегиялық бағыттарды жүзеге асыру мақсатында Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 шілдедегі № 961 «Мемлекет басшысының «Қазақстанды әлеуметтік жаңғырту: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам» атты мақаласында берілген тапсырмаларды іске асыру жөніндегі шаралар туралы» Қаулысы [11], Қазақстан Республикасы Мемлекеттік хатшысының 2012 жылғы 24 шілдедегі № 3 «Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың 2012 жылғы 10 шілдеде республикалық бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына жиырма қадам» атты мақаласын түсіндіру және ақпараттық сүйемелдеу жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы» Өкімі қабылданды [12].

Соңғы жылда қабылданған барлық заңнамалық актілер еңбек қатынастарын сапалы реттеу, халықты жұмыспен қамту, жұмыссыздықтың деңгейін бәсеңдету және еңбек дауларының туындауына негіз болатын жағдаяттардың ұйым деңгейінде шешілуін қамтамасыз етуге бағытталған.

Еңбек кодексінің нормалары барлық жұмыскерлерге, олардың қатарында - азаматтық және мемлекеттік қызметшілерге тікелей таралады. ҚР ЕК-нің 8-бабының 3-тармақшасына сәйкес, жұмыскерлердің жекелеген санаттарының еңбегін құқықтық реттеудің ерекшеліктері осы Кодекпен және өзге де заңдармен айқындалады. Егерде мемлекеттік қызметшілердің қатысымен туындайтын қандай да бір қатынастар мемлекеттік қызмет

туралы заңнамалық актілермен тікелей реттелмесе сол қатынастар ҚР ЕК-мен реттелуге тиіс.

Конституциямен айқындалған әркімнің жұмыспен қамтылуы және әлеуметтік қамсыздандыру саласындағы құқықтары мен бостандықтары әлеуметтік-экономикалық тұрғыдағы құқықтары мен бостандықтары болып танылады. Жалпы, құқықтар мен міндеттердің бірлігі әрбір құқық саласына тән қатынастардың мазмұнын құрайды. Конституцияда бекітілген нормаларды талдай отырып «Адам және азамат» бөлімінде айқындалған құқықтар мен міндеттердің азаматтық, әлеуметтік – экономикалық, мәдени және саяси сипатта жіктелетіндігі, соған сәйкес, әркімнің жұмыс пен кәсіп түрін еркін таңдауына, жұмыссыздықтан қорғалуына, қауіпсіздік пен тазалық талаптарына сай еңбек жағдайымен қамтамасыз етілуіне деген құқығының әлеуметтік-экономикалық сипатта танылатындығы айқындалған. Конституциямен айқындалған негізгі құндылық – адамның және азаматтың өмірі, құқықтары мен бостандықтары екендігі Конституцияның 1-бабында бекітілген [13]. Әркімнің, сонымен қатар, уәкілетті мемлекеттік органдардың құқықтары мен міндеттерінің өзара байланыстылығы Конституцияның 12-бабының 1-тармағына және басқа да баптарына сәйкес айқындалатындығын атап өтуіміз қажет.

Қай салада болмасын қандай да бір құқықтық қатынасқа түсу, не туындаған келіспеушіліктерді, дауларды шешу белгіленген тәртіпте өтінішті беру, оны тіркеу, сол өтінішке қатысты шешім қабылдау тәртібінде іске асырылады.

Азаматтардың конституциялық құқықтарын қамтамасыз ету мақсатында, сонымен қатар еңбек тәртібін күшейту, бекіту, еңбекті жоспарлау мен ұйымдастыру мәселесіне қатысты қабылданатын шешімдер белгіленген тәртіпте берілетін, енгізілетін өтініштерді қарау негізінде іске асырылады. Мысалы – құрылым бөлімше басшысының бастамашылдығымен енгізілетін ұсыныс не баяндамалық жазба ұйым басшысымен қаралып сол ұсыныс не баяндамалық жазба негізінде қандайда бір шешім қабылданады. Өтініштер негізінде адамның құқықтары және бостандықтарын қамтамасыз ету, әрекет пен қызметтің үйлесімділігін анықтау, қарама-қайшылықтар мен шиеленістердің алдын алу жүзеге асырылады. Өтініштерді қарау тәртібі туралы заңнама нормалары мемлекеттік қызмет және экономиканың барлық салаларына тең жағдайда таралады.

Петиция – латын тілінен аударғанда (petitio) уәкілетті органдарға жазбаша түрде берілетін ұжымдық өтініш ретінде айқындалған. Осы ұғымның (терминнің) мазмұнын, сипатын анықтауда негізге алынатын негізгі белгі – әркімнің өз құқығы шеңберінде, өзінің жігерлі әрекетімен, өзіне тиесілі өтініш жолдау құқығын жүзеге асыру мүмкіндігі ретінде айқындалуында. Халықаралық стандарттарға сай өтініш жолдау құқығымен, жеке тұлғалармен қатар, жеке тұлғалардың өкілдік органы (өкілі) тең жағдайда иемденеді. Яғни, өтінішті беру – адамның жігерлі әрекеті және адамның құқығын қамтамасыз етудің бірден-бір тәсілі ретінде танылады.

Д.Сон осы мәселеге байланысты өзінің келесідей пікірін білдіреді: «Көп жағдайда лауазымды тұлғалардың заңға қайшы әрекетке баруы, сонымен қатар, өрескел заңды бұзуына себеп болатын жағдай – халықтың жігерлігінің, құқықтық сауаттылығының төмен болуымен байланысты» деп өзінің пікірін білдірген [14, 33-бет].

Өтініштерді қараудың құқықтық рәсімін, шегін анықтау – құқықтық қатынас субъектілерінің арасындағы байланысты нығайтуда, құқықбұзушылықтың алдын алуда маңызды орын алады және жұмыскерлердің, қызметшілердің қоғамдық қатынастарға белсенді қатысуына мүмкіндік тудырады.

ҚР Конституциясының 18-бабының 3-тармағы мен 20-бабының 2-тармағында айқындалған әркімнің ақпаратты алу, оны тарату, өтініш беруге деген құқығын іске асыру механизмдері тиісті заңнамалық актілермен айқындалған (айқындалуға тиіс). Қазақстан Республикасында халықты әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша тиісті халықаралық шарттар, олардың қатарында 2005 жылдың 21 желтоқсанында Қазақстан Республикасының Парламентімен 1966 жылғы 16 желтоқсандағы БҰҰ Бас Ассамблеясымен мақұлданған «Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы» Халықаралық Пакт бекітілді [15]. Келесі халықаралық шарт - «Азаматтық және саяси құқықтар туралы» Халықаралық Пактіге 2003 жылдың 2 желтоқсанында Қазақстан Республикасының Президентімен қол қойылды және ол бекітілгеннен кейін 2006 жылдың 24 сәуірінде күшіне енді [16]. Құқық қолдану қызметінде жоғарыда көрсетілген халықаралық шарттар әрқашан басымдықпен қолданылады. 1993 жылдан бастап Халықаралық Еңбек Ұйымының 24 Конвенциялары Қазақстан Республикасының Парламентімен ратификациядан өткізілді.

ҚР ЕК – нің 3 бабының 1 тармағына сәйкес, еңбек заңнамасының мақсаты - еңбек қатынастарын және еңбек қатынастарымен тікелей байланысты өзге де қатынастарды реттеу, тараптардың құқықтары мен мүдделерін қорғау, еңбек саласындағы құқықтар мен бостандықтардың ең төменгі кепілдіктерін белгілеу болып табылады. Аталған баптың 2-тармағымен, еңбек заңнамасының міндеттері айқындалған - тараптардың мүдделерінің теңгерімін айқындау, экономикалық өсуге қол жеткізу, өндірістің тиімділігі мен адамдардың әл-ауқатын арттыруға бағытталған қажетті құқықтық жағдайларды жасауды қамтамасыз ету болып табылады.

Өтініштің бір түрі «хабарлама» ҚР ЕК-нің 1-бабы 1-тармағының 81) тармақшасында берілген. Хабарлама – жұмыскердің немесе жұмыс берушінің жазбаша өтініші не өзге тәсілмен (курьерлік пошта, почта байланысы, факсимильді байланыс, электрондық пошта және өзге де ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы) берілген өтініш мәтінінде айқындалған. Негізінде, Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 221-III «Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы» Заңына сәйкес өтініштердің жеті түрі айқындалған:

1) электрондық құжат; 2) бейнеконференцбайланыс; 3) бейнеөтініш нысанындағы ұсыныс; 4) арыз; 5) шағым; 6) сауал; 7) үн қосу.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы №221 «Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы» Заңның және Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 22 желтоқсандағы №510 «Мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есептер туралы» Заңның қабылдануына байланысты 2011 жылғы 16 қарашадағы № 109 Қазақстан Республикасының Бас прокурорының бұйрығымен «Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін есепке алу Ережелерін бекіту туралы» және Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау және оны толтыруға байланысты № 1 – ОЛ формадағы Нұсқаулық бекітілді [17].

Аталған Бұйрықпен ҚР Бас Прокуратурасы жанындағы Құқықтық статистика және арнайы есеп бойынша Комитетке есептік мәліметтер беру (өтініштерді қарауға құқығы бар субъектілермен) және өтініштерді есепке алу ережелері анықталды. Жоғарыда көрсетілген нормативтік құқықтық актілерге сәйкес барлық өтініштер есепке алынуға жатады және солар бойынша статистикалық, бақылау-қадағалау органдары құқықтық статистикалық талдау жұмысын жүргізеді. Бас Прокуратура жанындағы аталмыш Комитет құқықтық статистикалық ақпаратты жинау және өңдеумен ғана айналыспайды, сонымен қатар, өтініштерді қарау тәртібін сақтау, қадағалау аясында прокурорлық қадағалау қызметін жүзеге асырады.

Өтініштерді қарау мәселесіне қатысты ҚР ЕК-нің кейбір баптарын мысал ретінде қарастыруымызға болады: ҚР ЕК-нің 159-бабының 4-тармағына сәйкес - келісу комиссиясына келіп түскен өтініш, сол комиссиямен, берілген күні міндетті түрде тіркелуге тиіс. Осы баптың 5-тармағына сәйкес - келісу комиссиясы, жекелеген дауды, өтініш тіркелген күннен бастап он бес жұмыс күні ішінде қарауға міндетті. Аталмыш комиссияның шешімі (оның көшірмесі) қабылдаған күннен бастап үш күн мерзімде тараптарға берілуге тиіс. Осы баптың 6-тармағына сәйкес - келісу комиссиясының шешімі онда белгіленген мерзімде тараптармен орындалуға тиіс.

Мемлекеттік бақылау және қадағалау қызметі жөніндегі заңнама нормаларын қолдануда ескерілетін жағдай – әркімнің құқықтары мен бостандықтарының қамтамасыз етілуіне прокурорлық қадағалау қызметі Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 21 желтоқсандағы №2709 «Прокуратура туралы» Заңымен [18], бөлек – еңбек инспекциясына қатысты ҚР ЕК-нің 191-198-баптарына және Кәсіпкерлік кодекстің 129-157-баптарына сәйкес еңбек қатынастарында тексеру жұмыстарын жүргізудің ерекшеліктері айқындалған.

Пайдаланылған әдебиеттер мен нормативтік актілер:

1. Нургалиева Е.Н., С.А. Бухарбаева. Принципы трудового права.- Алматы, 2004. 160 бет.

2. Кенжалиев З.Ж., Ким В.А. Қазақстан Республикасында конституциялық заңнаманың дамуы/ Ред. басқарған З.Ж.Кенжалиев.- Алматы: Жеті жарғы, 2008.- 120 бет.

3. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан жолы - 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ», Астана қ., 2014 жылғы 17 қаңтар, 15 желтоқсан 2012 жыл «Егемен Қазақстан» Республикалық газеті.

4. Сапарғалиев Г.С. Становление конституционного строя Республики Казахстан (1990-1996). Правовые проблемы становления суверенитета Республики Казахстан. – Алматы: «Жеті-жарғы», 1997. – 136 с.

5. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы № 375-V Кәсіпкерлік Кодексі, 03 қараша 2015 жыл №210 (28688), «Егемен Қазақстан» Республикалық газеті.

6. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Еңбек кодексі, 25 қараша 2015 жыл №226 (28704), «Егемен Қазақстан» Республикалық газеті.

7. Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 20 мамырдағы «Ұлт жоспары - Н.Назарбаевтың бес институционалдық реформасын жүзеге асырудың 100 қадамы» Бағдарламасы, 20 мамыр 2015 жыл № 92, «Егемен Қазақстан» Республикалық газеті.

8. Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 желтоқсандағы №986 «Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы туралы» Жарлығы.

9. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы №410-V «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңы, 20 қараша 2015 жыл №223 (28701) «Егемен Қазақстан» Республикалық газеті.

10. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы №416-V «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңы, 25 қараша 2015 жыл № 226 (28704), «Егемен Қазақстан» Республикалық газеті.

11. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 шілдедегі №961 «Мемлекет басшысының «Қазақстанды әлеуметтік жаңғырту: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам» атты мақаласында берілген тапсырмаларын іске асыру жөніндегі шаралар туралы» Қаулысы.

12. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік хатшысының 2012 жылғы 24 шілдедегі № 3 «Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың 2012 жылғы 10 шілдеде республикалық бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына жиырма қадам» атты мақаласын түсіндіру және ақпараттық сүйемелдеу жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы» Өкімі.

13. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 30 тамыздағы Конституциясы (2011 жылға дейінгі енгізілген өзгерістер және толықтырулармен). Алматы, Жеті жарғы, 2016.- 37 бет.

14. Д.Сон, Участие институтов гражданского общества в борьбе с преступностью и коррупцией. К обществу без коррупции. Информационно-аналитический журнал, № 4(21) декабрь 2004-47 с.

15. Қазақстан Республикасының Парламентімен 2005 жылдың 21 желтоқсанында бекітілген 1966 жылғы 16 желтоқсандағы БҰҰ Бас

Ассамблеясымен мақұлданған «Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы» Халықаралық Пакт.

16. «Азаматтық және саяси құқықтар туралы» Халықаралық Пакт 2003 жылдың 2 желтоқсанында Қазақстан Республикасының Президентімен қол қойылды және ол бекітілгеннен кейін 2006 жылдың 24 сәуірінде күшіне енді.

17. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 221-III «Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы» Заңы, 30 қаңтар 2006 жыл №23 (24600), «Егемен Қазақстан» Республикалық газеті.

18. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 21 желтоқсандағы №2709 «Прокуратура туралы» Заңы, 1995 жылы № 24, 156-құжат Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы.

С.Р. Ермухаметова

аль-Фараби атындағы ҚазҰУ-ң заң факультетінің азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы кафедрасының доценті

Білім беру үрдісінің бүгінгі мәселелері

Оқу үрдісінде қолданылатын инновациялық әдістер тыңдаушыларды, білім алушыларды білім алуға бейімдейтін жаңа технологиялар.

Қазіргі кезде жоғары оқу орындарында қолдануға мүмкін болатын бейнеконференциялар, телефорумдар, телемарафондар сияқты инновациялық технологиялар, оқудағы және тәрбиелеудегі, өмірлік дағдыларды қалыптастыру жөніндегі тренингтер қолданылады.

Жалпы «білім беру рыногы» көптеген жоғары оқу орындарының ашылуына негіз болса, ертеңгі күні бірнеше заңгер мамандығын алған тұлғалар құқықорғау органдарына жұмысқа тұруға байланысты бәсекелестік кезінде әрине әртүрлі деңгейдегі жоғары заң білім алғандар арасында болады. Осындай жағдайда заңгер мамандығын оқытуда көбірек сағат бойынша тыңдаушы болған тұлғаның мүмкіндігі жоғары.

Инновациялық технологияны енгізу болашақ маманды кәсіби дайындау үшін мамандануды, біліктілігі қалыптастыру негізі ретіндегі қажетті элемент. Инновациялық технологияны енгізудің тиімділігі мемлекеттің білім беру бағдарламаларын жүзеге асыру және болашақ мамандарды дайындау кезінде көрініс табады. Білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі принциптері мыналар болып табылады:

1) баршаның сапалы білім алуға құқықтарының теңдігі;

2) білім беру жүйесін дамытудың басымдығы;

3) әрбір адамның зияткерлік дамуы, психикалық-физиологиялық және жеке ерекшеліктері ескеріле отырып, халықтың барлық деңгейдегі білімге қолжетімділігі;

4) білім берудің зайырлы, гуманистік және дамытушылық сипаты, азаматтық және ұлттық құндылықтардың, адам өмірі мен денсаулығының, жеке адамның еркін дамуының басымдығы;

- 5) адамның құқықтары мен бостандықтарын құрметтеу;
- 6) жеке адамның білімдарлығын ынталандыру және дарындылығын дамыту;
- 7) білім беру деңгейлерінің сабақтастығын қамтамасыз ететін білім беру процесінің үздіксіздігі;
- 8) оқытудың, тәрбиенің және дамытудың бірлігі;
- 9) білім беруді басқарудың демократиялық сипаты, білім беру жүйесі қызметінің ашықтығы;
- 10) білім беру ұйымдарының меншік нысандары, оқыту мен тәрбиенің нысандары, білім беру бағыттары бойынша алуан түрлі болуы.

Жоғары маманданған заңгерлерді дайындау қоғам өміріне мәнді әсер етеді. Жоғары заңгер білімін берудің негізгі мақсаты оның маңызының қоғам қажеттілігіне бейімдеу. Ол оқу үрдісіне қажетті түзетулер, өзгерістер енгізумен байланысты. Сондықтан заңгер білімін беру үрдісін үнемі жетілдіріліп отыру қажет. Немесе қазіргі бағыт оқудың инновациялық тәсілін басшылыққа алу.

Негізінен инновациялық тәсіл оқу процесі тіршілік және әрекет студің даму динамикасы ерекшелігіне, дистанциялық оқудың өзгешелігіне және жеке тұлғалардың, қоғамның және мемлекеттің талаптары мен әлеуметтік пайдалы білім алуына, сеніміне, мінез-құлықтың сапасы мен өзгешелігіне, тәлім тәжірибесі мен қатынасына негізделген жаңалық енгізуге бағыттайтын тәсіл.

Университетіміз таңдап алған кредиттік білім беру әдісі бойынша кредиттік оқыту технологиясы білім алушы мен оқытушының оқу жұмысы көлемінің біріздендірілген өлшем бірлігі ретінде кредитті қолдану арқылы, білім алушының пәндерді таңдауы және реттілікпен оқуын өз бетінше жоспарлауы негізінде жүзеге асырылатындығын ескере отырып, қазіргі кезде топтарда студенттер санының көп болуына байланысты шағын топтарға бөлу арқылы олардың қабілеттілігін анықтап және бағалауға мүмкіндік беретін жағдайларды анықтауға мүмкіндік береді.

Осындай ұйымдастырудың алғашқысы құрамында екіден беске дейінгі студенттер бар топтар құру. Негізінен кіші топтың ішін талқылау жүргізу үшін саны шектеулі болған дұрыс. Бұл студенттердің бірлесіп, ұйымдасып жұмыс жасауы үшін қажет.

Бұл жағдайда әр топ өздерінің жұмыс жасау ережелерін анықтап алғаны дұрыс. Әр топқа бір-бір баяндамашыны таңдап, алдын-ала өз шағын тобында талқылауы қажет.

Мысалы, «Попс-формула» әдісі бойынша корпоративтік құқық пәні бойынша корпоративтік құқықтың пәнін анықтаумен байланысты даулар, көзқарастар. Студенттер баяндамашыны тыңдау арқылы өздерінің көзқарастары немесе дәлелдейтін негіздерін қалыптастыруы керек. Бұл студенттерге өз ойларын қалыпқа келтіру және де өзінің көз қарасын нақты және қысқаша түрде қисынға келтіру және таныстыруға көмектеседі. Сонымен қатар өзгенің көзқарасын бағалауға, талқылауға түсуге мүмкіндік береді. Ең бірінші өз ойыңызды айтыңыз, одан кейін өз

ойыңызды негіздеңіз, себебіңізді түсіндіретін бір мысал келтіру арқылы ойды жинақтаңыз.

Жалпы заңгерлерді кәсіби дайындау сапасын көтеру-мемлекеттік мәселе және ол шешім Қазақстанның құқықтық мемлекет ретінде қалыптасуы мен сақталуының кепілі.

Негізінен СОӨЖ-ң мақсаты студенттердің зерттеу жұмыстарымен айналысуын ұйымдастыру; студенттерді кәсіби даярлау сапасын арттыру; заңгерлердің кәсіби әдебін оқыту; топта жұмыс істей білу қабілетін қалыптастыру; студенттерді тәжірибелік – заңгерлік тұрғыда дайындау; «Заң» факультеті студенттерінің теориялық және тәжірибелік білімдерін үйлестіру болып табылады.

СОӨЖ кері байланыс болып табылады және тапсырушылардың тапсырып отырған тақырыптарының реакциясын ұғынуға, нәтижелерін бағалауға мүмкіндік береді.

Тапсырушылар өткізілген жаттығулар, ақпараттық блок бойынша өз ойларын айтуды ұсынады.

Студенттердің СОӨЖ қорытындысын бағалау кезінде әрқайсысының сезімдері мен қобалжуларына назар аударып отыру маңызды.

Жалпы заман талабына сай жоғары білімді заңгерлерді даярлау студенттердің жоғары оқу орындарында бекітілген бағдарламалар бойынша студенттер мен оқытушылардың кері байланысы негізінде тақырыптарды жетік меңгеруі арқылы іске асырылады. Заң білімін берудің негізгі мақсаты құқықтық білім берудің қоғамның қажеттілігіне сәйкестігін қамтамасыз ету. Сондықтан да жоғарғы білім беру, соның ішінде заңгерлерді даярлау үрдісін үнемі жетілдіріліп отыру қажет.

Қазіргі кезде құқықтану мамандығы бойынша оқытылатын пәндерді тереңдетіп оқытудың бір әдісі ретінде студенттерге шағын топтар құру арқылы нормативтік актілерді талдау болашақ заңгерлерге практикада қолдана білуге мүмкіндік береді.

Сондықтан қандай да болмасын мемлекеттің, қоғамның бәсекеге қабілеттілігінің және мемлекеттің ұлттық қауіпсіздігінің басты факторы білімнің, ғылымның тұрақты дамуына байланысты.

Қорыта келе, интерактивті әдістердің ерекшелігі – бұл субъектілердің өзара әрекеттестігінің бір бағыттағы белсенділігінің жоғарылығы, қатысушылардың өзара әрекеттестігі, эмоционалдық, рухани бірігуі.

Инновациялық ақпараттық технологиялар білім берудің мәнін өзгерте отырып, ақпараттық және даму моделдерінің өзара байланысын дамытады.

Сондықтан білім беру үрдісіндегі инновациялық технологияларды терең қолданудың тиімділігі жоғары.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі N 319 Заңы/adilet.zakon.kz
2. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 20 сәуірдегі № 152 бұйрығы «Оқытудың кредиттік

технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастырудың қағидалары»/
adlet.zakon.kz

Әбікенов А.Ә.

*заң ғылымдарының кандидаты,
ал-Фараби атындағы ҚазҰУ Азаматтық құқық
және азаматтық процестер, еңбек құқықтары
кафедрасының доценті*

«Сотта өкілдік ету» тақырыбын зерттеудің ерекшеліктері

Аталған тақырыпты зерттеу, оған сәйкес әдебиеттер мен нормативтік құқықтық актілерді зерттеуді де қарастырады. Соңғы уақытта қазақстандық заң тұрғысындағы әдебиеттерде азаматтық процестегі өкілдік ету мәселесіне байланысты бірқатар ғылыми жұмыстар, оқулықтар және оқу-әдістемелік жұмыстар жарық көрді. Дегенмен, осы саладағы жаңа ғылыми зерттеу еңбектерінде заңды өкілдерге қатысты мәселелер жабулы күйде қалып келеді, тіпті аталған тақырып бойынша тұтас монографиялық жұмыстар да жоқтың қасы. Соған қарамастан, әртүрлі деңгейдегі өкілдердің қатысуымен жүргізілетін сот процестеріндегі туындайтын мәселелер, оларды нақтылы әрі тиянақты түрде талдаудың және тереңнен ғылыми зерттеудің қажет екендігін көрсетеді.

Қазақстан Республикасында жүргізіліп отырған құқықтық реформа біздің елде демократиялық, зайырлы, әлеуметтік, құқықтық мемлекет қалыптастыруға бағытталған. Бұл қолға алынған мақсат мемлекеттің негізгі заңында – Конституцияда бекітілген, мұнда азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының сақталуын мемлекеттің қызметінің алғышарты ретінде жарияланған. ҚР Конституциясының 13 бабының 3 бөлігіне сәйкес, әрбір азаматқа білікті заң көмегін алуына кепілдік беріледі [1]. Осы жағдай кез келген заң саласындағы көмекке мұқтаж болған әрбір мүдделі азаматқа барынша жоғары деңгейдегі кез келген заңдылық көмек беруді қамтамасыз ететін мемлекеттің конституциялық міндетін білдіреді. ҚР АІК сәйкес азаматтық іс өндірісінде осындай көмек көрсетуді өкіл арқылы қамтамасыз ету белгіленген [2].

Азаматтық өндіріс барысында өкілдік ету ҚР Конституциясында жарияланғандай сотта қорғану құқығын жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

Өкілдік ету – маңызды процессуалды институт, ол сот өндірісіне қатысы бар тұлғалардың құқықтарының және жалпы әділеттілік саласындағы жауапкершіліктердің нақтылы түрде қорғалуына жәрдемдесуші қызмет атқарады.

Сотта өкілдік ету – азаматтық іс жүргізу құқығы бойынша жеке дара институт болып табылады, мұнда сот пен өкіл арасындағы қарым-қатынас реттеледі, сонымен бірге өкілдік етуші тұлға мен өкілдің арасында істі қарау және шешім қабылдау барысында туындайтын қатынастарды да реттеп отырады [3, б.251].

Кейбір жағдайларға байланысты азаматтар сот отырысына қатысуды қаламайды немесе уақыты болмайды. Құқықтық себептер ретінде қарастыратын болсақ, мұны тұлғаның қажетті деңгейде қабілетінің болмауына жатқызуға болады. Ал нақтылы себептер – қабілетті азаматтың іс жүргізуге қатысуына кедергі болатын жағдайлардың туындауы (ауыруы, іссапарда болуы және т.с.с.). Бұлардан басқа жеткілікті деңгейде құқықтық сауаттылығының болмауына байланысты тұлғаға білікті заң көмегі қажет болады. Осыған ұқсас болатын тағы бір жағдай заңды тұлғаның құқықтық мүддесінің қорғалуы барысында, іс жүргізу процесін оның бүкіл қызметкерлері емес, тек шектеулі топ жүзеге асыруы қажет. Осы мақсатта азаматтық іс жүргізу үшін өкілдік ету институты қызмет атқара алады.

Заңға сәйкес азаматтар өз істерін сотта жеке немесе өкілдер арқылы жүргізуге құқылы. Азаматтың іс жүргізуге жеке араласуы оның осы мәселе бойынша өкілдерді пайдалану құқығынан айырмайды. Заңды тұлғаның істерін сотта заң бойынша, өзгедей нормативтік құқықтық актілермен немесе құрылтайшылық құжаттармен берілген құзырлықтары шегінде оның басшылары жүргізеді, және (немесе) олардың өкілдері атқаруы мүмкін. Заңды тұлғалардың басшылары сотқа өзінің лауазымдық дәрежесі мен құзырлығын куәландыратын құжаттарды ұсынады [2].

Сот өкілдері – өздері сотта атынан өкілдік ететін тұлғаның ісін жүзеге асырушы жеке тұлғалар болып табылады, олар сенім білдіру немесе заңмен, жарғымен, ережелермен немесе қандай да бір құрылтайшылық құжаттармен өздері иеленген құзырлықтар негізінде іс жүргізеді. Соған сәйкес сот өкілі – азаматтық сот ісінде белгілі бір тұлғаның мүддесін қорғау мақсатында сотқа қатысушы өкіл болып табылады.

Кәмелетке толмаған жасы он төрттен он сегізге дейінгі тұлғалардың сондай-ақ қабілеті шектеулі деп танылған азаматтардың құқықтары, бостандықтары мен заңды мүдделерін қорғау сотта олардың ата-аналары арқылы немесе өзгедей заңды өкілдері арқылы жүзеге асырылады. Сотта мұндай кәмелетке жасы толмағандар мен қабілеті шектеулі деп танылған азаматтарды қатыстыруға міндетті.

Кәмелетке жасы толмағандар мен қабілеті шектеулі деп танылған азаматтардың заңды өкілдерінің өтініш білдіруі бойынша сот іске прокурорды қатыстыруы мүмкін. Кәмелетке толмаған жасы он төртке жетпеген тұлғалардың, сондай-ақ қабілеті шектеулі деп танылған азаматтардың құқықтары, бостандықтары мен заңды мүдделерін сотта қорғауды олардың заңды өкілдері немесе прокурорлар жүзеге асырады [2]. Осылайша, жауапкердің ісі бойынша қолайсыз шешім қабылданған жағдайда сот шешімін орындау заңды өкілдердің мүлкі есебінен жүзеге асырылуы мүмкін.

Сотта өкілдік етудің мақсаты: өзі өкіл етуші тұлғаны сотта қорғау; өкілі болып табылатын тұлғаға көмек көрсету; сотқа іс бойынша дұрыс шешім қабылдауына жәрдемдесу.

Сот өкілінің іс жүргізу қызметі өзі өкілі болып табылатын тұлғаның атынан және оның мүддесі үшін іс жүргізуді жүзеге асырумен

тұжырымдалады. Нәтижесінде өкілдің емес, ол өкілдік етіп отырған тұлғаның іс жүргізу құқығы мен іс жүргізудегі жауапкершіліктері туындайды.

Сотта өкілдік етудің екі түрлі құқықтық қатынастары пайда болады: сыртқы – өкілдің сотпен қатынасы және ішкі – өкілдің ол өкілі болып табылатын тұлғамен ара қатынасы. Сыртқы қарым-қатынас тек азаматтық іс жүргізу құқықтарының нормаларымен реттеледі. Өкілдің өзі өкілі болып отырған тұлғамен қатынастары (ішкі қатынастар) материалдық құқықтар нормаларымен регламенттеледі.

Азаматтық іс жүргізудегі өкілдік ету материалдық құқықтық қатынастар бойынша өкілдік етумен ұқсас жақтары бар, алайда оларды араластыруға болмайды. Азаматтық өкілдік ету азаматтық заңнамалар, ҚР АПК нормалары мен сот нормалары негізінде жүргізіледі. Азаматтық құқықтағы өкіл өз атынан ол өкілі болып табылатын тұлғаның мүддесін қорғау мақсатында мәмілелер жасау арқылы әрекет ете алады. Сот өкілі тек іс жүргізу әрекеттерімен ғана шектелуімен сипатталады.

Сот өкілінің құзырлығының материалдық құқықтағы өкіл құзырлығынан айырмашылығы сот отырысының хаттамасына енгізілетін ауызша өтінішке сай немесе соттағы сенім білдірушінің жазбаша түрде берген өтінішіне сәйкес анықталады. Азаматтық құқықтағы өкілдің мақсаты – өзі өкілі болып табылатын тұлғаның азаматтық құқықтарын және жауапкершіліктерін қалыптастыру, өзгерту немесе тоқтату. Сотта өкілдік ету азаматтардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғау үшін қажеттілік болып табылады.

ҚР Азаматтық іс жүргізу кодексінің 57 бабына сәйкес сотта өкілдік етуші тұлға қабілетті, сенімхат негізінде Қазақстан Республикасының заңдылықтарымен, сот шешімімен немесе әкімшілік акт бойынша сотта іс жүргізуге құзыретін лайықты жағдайда ресімдеген тұлға болуы мүмкін [2].

Заң шығарушылар сотта өкілдік етуге құқығы жоқ бірқатар тұлғаларды анықтады:

1. ҚР АПК мәтініне сүйенсек, іске қабілетсіз азаматтар өкіл бола алмайды [2].

2. Сот төрешілері, тергеушілер, прокурорлар мен Қазақстан Республикасы Парламентінің немесе жергілікті өкілетті ұйымдардың депутаттары сотта өкіл бола алмайды, тек егер олардың сот ісіне қатысуы сәйкес ұйымдардың өкілі ретінде немесе заңды өкілі болып қатысуынан басқа жағдайларда, сотта өкілдік ете алмайды [1].

3. Сотта өкілдік етуге Қазақстан Республикасының адвокаттық қызмет туралы заңнамасының талаптарын бұза отырып заң көмегін көрсетуге тапсырыс қабылдаған қорғаушылар сотта тапсырыс бойынша өкілдік ете алмайды. Тарату ұйымы атынан тарату комиссиясының уәкілетті өкілі бола алады, өйткені ҚР АҚ 50 бабының 2 бөлігіне сәйкес тарату комиссиясы тағайындалған кезден бастап заңды тұлғаның бүкіл мүліктері мен істерін басқару оның құзырлығына өтеді. Тарату комиссиясы таратылып отырған заңды тұлғаның атынан сотқа қатыса алады.

Аталған баптың нормасы азаматтық процеске әр түрлі кезеңдерде өкілдік ету құзырлықтарын нақтылы дәрежеде бөліп көрсетеді, мұнда ол кассациялық инстанциядағы өкілдігін шектейді, сөйте отырып оны кәсіби маман ретінде көрсетеді.

Тұлға, тапсырыс бойынша өкілдік ете алмайды, егер:

1) мүдделері өзі өкілі болып отырған тұлғаның мүдделеріне қайшы келетін тұлғаларға осы іс бойынша заң көмегін көрсетсе немесе бұрын көрсеткен болса;

2) бұрын істі қараған және шешкен кезде судья, прокурор, сарапшы, маман, аудармашы, куә немесе куәгер ретінде қатысса;

3) басқа тараппен немесе үшінші тұлғамен, судьямен, прокурормен, сот отырысының хатшысымен, іс бойынша қорытынды берген сарапшымен, маманмен, аудармашымен туыстық қатынастарда болса;

4) психикалық денсаулық жағдайына не жасына байланысты және басқа да себептер бойынша өз бетінше өкілдікті жүзеге асыруға мүмкіндігі болмаса [2].

Сотта өкілдік ету – жеке-дара институт, оны басқа құқықтық институттардан ажырата білу қажет.

Сотта өкілдік ету институты азаматтық құқықтық өкілдік етуден елеулі түрде басқаша болып табылады. Оларды бірқатар белгілеріне қарап ажыратуға болады: өкіл мен өзі өкілі болып табылатындар арасындағы қатынастардың мақсаты мен сипатына қарай, субъективті құрамына қарай, туындайтын негіздер бойынша, құқықтық көмек жүргізуге тапсырыс берудің құқықтық салдарына қарай.

Азаматтық сот өндірісінде өкілдік етудің құқықтық мәртебесі өкілді тұлғаның құқықтық әлеуетті барынша пайдалана алуымен, субъективті құқықтық іс жүргізуді, мүлікті және бағалы құндылықтарды қаншалықты қорғай алуымен тұжырымдалады және көрінеді. Мұнда өкілдік ету азаматтық процескегі тараптардың, үшінші жақтың кешенді кепілі болуымен маңызды. Осындай өкілдік ету сапасы түрлі элементтерді қамтиды, сондықтан да ерекше құқықтық маңызға ие болады. Бұл арада ең алдымен іске кәсіби маман, мысалға қорғаушы өкілдік етуге араласқан жағдайда [4].

Қазіргі уақытта, 2015 жылғы 31 қазанда Қазақстан Республикасының жаңа Азаматтық процессуалдық кодексі қабылдануына байланысты, білікті заң көмегін көрсету аясында елеулі өзгерістер орын алды, сол себепті азаматтық процессуалдық құқық бойынша оқу бағдарламасына сәйкес түзетулер енгізудің қажеттігі туындап отыр. Атап айтқанда, ҚР жаңа АПК азаматтық процескегі басқа өкілдер арасынан, сотта қорғаушылардың процессуалдық мәртебесіне ерекше орын берілген.

Мысалы, АПК тек қорғаушылар ғана өзінің сенім білдірушісіне құқықтық көмек көрсету үшін анықтамалар мен өзгедей қажетті мәліметтер алуға құқылы екенін анықтап берген.

Осылайша, қорғаушылардың құзырлықтарын ерекше арттыру, қорғаушылардың заңды түрдегі сапалы көмек көрсету мүмкіндігін әлдеқайда жоғарылатады, бұл құзырлықты қарапайым жеке заңгерлер иелене алмайды.

ҚР АПК тараптардың қорғаушылары қатысуымен бейбіт келісімге келудегі жаңа әдісі енгізілген, ол *партисипативті процедура* деп аталады. Қорғаушыларға алғаш рет заң жүзіндегі медиатор болу құқығы белгіленген. Демек, қорғаушылар енді сотқа дейінгі татуластыру рәсімін жүргізуге құқықты болып саналады. Бұл дегеніміз, қорғаушылар қызметінің аясы кеңейе түскенін дәлелдейді, сол арқылы қорғаушылардың құқықтық рөлі мен әлеуметтік маңызы арта түседі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1 Қазақстан Республикасының Конституциясы, 1995 жыл //«Параграф» ақпараттық жүйесі, 2016 ж.

2 Қазақстан Республикасының Азаматтық процессуалдық кодексі 2015 жылғы 31 қазандағы № 377-V ҚРЗ – Алматы: ЮРИСТ, 2016.

3 Баймолдина З.Х. Қазақстан Республикасының Азаматтық процессуалдық кодексін модернизациялау туралы // Ресейлік азаматтық және арбитраждық процестердің жылдық басылымы. – С-Пб.: ООО "Универ. издат. консорц. баспасы "Юридическая книга" 2008. - №6. - 248-265 б.

4 Баймолдина З.Х. Қазақстан Республикасының Азаматтық процессуалдық құқықтары. 1 том. Жалпы бөлімі. Оқулық-Алматы: КазГЮА. 2001.- 416 б.

Suleimenova S. - *Doctor of Law, Professor,*
Askarova A. - *Dr. PhD*

**Methodical recommendations for studying the discipline
"EntrepreneurialLaw"**

Teaching discipline EntrepreneurialLaw in accordance with the State educational standards of higher professional education. The course "EntrepreneurialLaw" is designed for students enrolled at the Faculty of Law in the specialty and in the higher school of economics and law degree in Economics, Finance, where this course 3 credits provided. One credit is equal to 1 academic hour of class work of students per week during the academic period of 15 weeks. Each academic hour followed by 1 hour of independent work of students and 1 hour of practical classes.

«EntrepreneurialLaw» is one of the elective courses of the modern legal education. "EntrepreneurialLaw"- a course of study which provides the basic concepts on the subject, including the history of formation and development of business law as a branch of law, branch of legal science and as an academic discipline, the concept and essence of entrepreneurship, the legal framework of business, types and forms entrepreneurship, etc.

The objective of the course of business law - teaching students the use and application of theoretical knowledge acquired on the subject "EntrepreneurialLaw" in practice.

The main objectives of the study course are business law - students acquire basic knowledge and skills in the field of business law. As well, students need to

master the skills of application of the law in the field of entrepreneurship in practice. Upon completing the course should be the understanding of the theory and the legal framework of business law and the possibility of practical application of these rules.

After studying the course, students should be aware of the legal framework of business, methods of legal regulation; types and forms of business, be able to apply the rules of business law in practice; analyze the rules of legislative and regulatory acts in the field of entrepreneurship.

Training material to a considerable extent based on the knowledge in basic branches of law and the foundations of Kazakhstan's legislation also requires the possession of certain skills of working with legislation that students should acquire as a result of studying the course Entrepreneurial Law.

Educational work of the student includes classroom and independent work. Classroom training: lectures, practical seminars. Classroom work of the student is mandatory.

The basis of the organization and conduct of the educational process as a whole is also the lesson on business law put credit technology. Problem loan program is to develop students' ability to self-organization and self-education, and therefore with credit technology increases independent work performed by a student.

Independent work of students is divided into two types: independent work of the student with the teacher and the student's own self-work. As part of the Self-study work student contacts the teacher outside of lectures and practical classes, outside the main lesson schedules, consultation on the implementation of the task for independent work. Teacher work under SSW is carried out on a separate schedule.

The student should master the theoretical knowledge, practical skills, and modern methods of study in their chosen specialty; to perform in a timely manner all kinds of tasks.

Омарова А.Б.

к.ю.н., доцент, кафедра гражданского права и процесса, трудового права КазНУ им. аль-Фараби

Омарова Ш.Б.

*ст.преподаватель
кафедры иностранных языков,
факультета Филологии и Мировых языков,
КазНУ им. аль-Фараби*

Особенности организации преподавания дисциплин в малых группах

Для достижения успеха в обучении важны и квалификация преподавателя, и оборудование кабинетов, и библиотечный фонд, но более всего – сами обучающиеся. Развитие слушателей в группе, их успеваемость и жизненные планы более важны, чем затраты денег на одного

обучающегося, их количество, количество книг в библиотеке и даже квалификация преподавателя.

В умело организованном коллективе каждый работает на каждого, дело преподавателя за малым - помочь обучающимся хорошо организовать уроки. Группа может включать от двух до двенадцати обучающихся в, хотя верхний предел достаточно условен. Педагоги давно увидели и использовали в своей работе влияние микро-социальной среды на развитие человека.

Одной из форм работы малых групп является проектная работа. Проектная работа - это вид работы, целью которой является подготовка определенного конечного продукта совместной творческой деятельности группы студентов под руководством преподавателя.

В проектной работе скрыты большие возможности развития личности студентов. Она содействует развитию у студентов инициативы, независимость и самооценки, сотрудничеству с другими студентами, приобретению исследовательских навыков.

Подготовка, использование и презентация проекта - это трудоемкое, напряженное и эффективное выполнение определенного задания. Проект можно выполнять в течение нескольких занятий, недель и вплоть до конца изучения дисциплины.

Подготовка и организация защиты (а также реализация в практической деятельности) проекта требует умения работать с литературой, самостоятельно ее осмысливать, планировать и выполнять необходимые работы. Главное, что во время проектной работы, как и в каждом виде проблемной учебы, преподаватель дает возможность студентам брать ответственность на себя.

Процедура проектной работы - сложный и творческий труд самого преподавателя, который должен:

- 1) найти полезную и интересную проблему для выполнения проекта группой студентов (проект - это настоящее исследование, получение результатов, которых еще никто не достигал);
- 2) дать возможность студенту избрать свою нишу в исполнении проекта;
- 3) консультировать группу в процессе подготовки проекта (без навязывания своих идей);
- 4) возглавлять презентацию проектов;
- 5) присутствовать на коллективном оценивании студентами всех проектов;
- 6) сформулировать резюме.

Обучение в малых группах предполагает использование методики работы в сотрудничестве (cooperative learning, collaborative learning) – это методика объединения учащихся в микрогруппы для совместного выполнения задания. Ребята работают в группе до тех пор, пока все вместе они не освоят предложенный материал, не придут к общему мнению по

решению проблемы или не создадут какой-то творческий продукт (рассказ, рисунок и т.д.).

В работу вовлекаются практически все ребята. Учеба вместе с кем-то, в отличие от учебы в одиночку, снимает страх перед неудачами у более слабых учеников, делает прочнее знания более сильных ребят. Происходит взаимное обогащение учащихся в группе, они обмениваются знаниями и разными способами действий. Правильно организованная совместная работа активизирует познавательную активность, развивает рефлексивные навыки. Многочисленные исследования показали, что хорошо организованные группы оказываются полезными для всех их членов, не зависимо от их начального уровня.

Конечно, обучение в сотрудничестве выглядит очень заманчиво, но, наверное, каждый педагог, который пытался работать в малых группах и дать ребятам задание, сталкивался с трудностями. Перечислим наиболее типичные:

Некоторые ребята ведут себя слишком пассивно или, наоборот, излишне агрессивно.

В то время как один или двое учеников делают все работу, остальные молчат или принимают минимальное участие.

Некоторые ребята вообще отказываются принимать участие в групповой работе.

Дети боятся или не хотят делать что-то самостоятельно, предпочитая выслушать лекцию и ответить на вопросы.

Не все предложенные в группе идеи принимаются во внимание.

Эти и многие другие проблемы можно попытаться решить с помощью специальных стратегий организации работы.

Как организовать на уроке работу в малых группах и избежать таких проблем?

Позитивная взаимозависимость возникает тогда, когда для того, чтобы добиться успеха, каждый член группы нуждается в остальных ее членах. Работа каждого члена микрогруппы должна быть выгодна как для него самого, так и для остальных ребят и всей группы в целом.

Создать позитивную взаимозависимость можно, разными способами, но в любом случае членов группы должно объединять нечто общее.

Общая цель (взаимозависимость на основании общей цели). Учитель ставит перед группой общую учебную цель: например, члены группы должны вместе разобраться в смысле понятия или теории, затем каждый из них должен суметь объяснить материал какой-то другой группе.

Общая награда (взаимозависимость на основании общей награды). Члены группы выполняют контрольную работу и в дополнение к своей собственной оценке получают еще одну, если оценки всех членов группы были не ниже четверки (тройки, пятерки – как будет удобно учителю).

Материалы (взаимозависимость на основании общего материала, разделенного на несколько частей). Между членами группы распределяются разные материалы (куски учебного текста, разные документы и т.д.) Чтобы

выучить весь материал, необходимо рассказать содержание своей части и выслушать рассказы других членов группы.

Роли (взаимозависимость на основании отдельных ролей). Каждый член группы получает организационную роль (более подробно о них ниже). Для того чтобы работа была успешно выполнена, необходимо, чтобы каждый хорошо выполнил свои обязанности.

Задания (взаимозависимость на основании отдельных заданий). Работа в группе разделяется на отдельные задания. Каждое задание выполняет один из членов группы. Чтобы вся работа была выполнена, необходимо, чтобы каждый член группы справился со своим заданием и результаты отдельных работ объединились.

Главным лозунгом групповой работы должно стать: «Мы все работаем друг для друга. Мы в одной лодке – или вместе выплывем, или вместе утонем».

Индивидуальная отчетность и персональная ответственность за общую работу

Следующий фактор, влияющий на эффективность работы малых групп, – создание условий, не позволяющих кому-то из ребят «спрятаться» за спинами товарищей и получить оценку за чужой труд. Индивидуальные контрольные работы позволят оценить знания каждого. В то же время группа будет заинтересована в высоких оценках всех своих членов, так как это позволит получить дополнительные баллы. Если результатом работы было создание общего продукта, поставить индивидуальные оценки будет более сложно. Непросто бывает оценить конкретный вклад каждого в работу. Но если кто-то даже не пытался внести свой вклад, ставить ему такую же оценку, как ребятам, приложившим усилия, было бы несправедливо. В этом случае помогут специальные процедуры оценки деятельности всей группы в целом и отдельных ее членов.

Скорее всего, первые опыты групповой работы будут не очень удачными. Ребята будут плохо слушать друг друга, ссориться. Необходимо постоянно обращать внимание ребят на то, какие качества и умения необходимы для того, чтобы совместно выполнить задание. Назовем их:

- умение слушать друг друга;
- умение доверять друг другу;
- умение задавать друг другу вопросы;
- умение давать «обратную связь» (на высказывания или действия товарищей по группе);
- умение принимать и положительно относиться к различиям между членами группы;
- умение учить друг друга;
- умение разрешать споры;
- умение руководить групповой работой;
- умение приходить к согласию;
- умение работать в команде.

Для того чтобы работа в группе соответствовала заявленным стандартам, необходимо постоянно анализировать, как она организовывается, и убеждаться, что все вносят свой вклад, все помогают друг другу, никто не узурпирует вынесение решений и т.д. Учитель может описать ребятам, как выглядит их работа со стороны. Чтобы осуществлять анализ и решать, что нуждается в улучшении, можно распределить организационные роли в группе. Получившие их будут следить за выполнением правил групповой работы. Можно проводить быстрый анализ в конце занятия или обсуждать этот вопрос с каждой группой отдельно. Вот примерные параметры, по которым можно оценивать работу отдельных членов группы:

все время работает над заданием, не отвлекается сам и не отвлекает других членов группы;

выполняет справедливую (не меньшую, чем другие) часть работы;

сотрудничает с другими членами группы;

вежлив со всеми членами группы;

помогает улучшать работу группы [1]

По этому же принципу можно разработать параметры для анализа и оценивания работы всей группы в целом.

Кроме соблюдения, этих условий для успешной организации работы микрогрупп желательно, чтобы учитель сам демонстрировал умение слушать, задавать вопросы, давать конструктивную «обратную связь». Для того чтобы подбодрить более робких ребят, он может рассказать о том, как нелегко ему бывает высказаться на каких-то собраниях, какие чувства он испытывает, как преодолевает их и какую пользу это приносит общему делу. Можно попросить ребят написать друг другу небольшие письма, где будут отмечены их умения работать в группе.

Работа в малых группах может оказаться достаточно сложной для ребят. Потребуется время и терпение для того, чтобы освоить нужные правила и процедуры. Очень хорошо, если предлагая ребятам новую форму работы, учитель объяснит им:

что такое обучение в малых группах по методике сотрудничества;

почему мы (учитель и ученики) его используем;

почему важно уметь работать в группах;

что значит уметь работать в группе (слушать, задавать вопросы и т.д.);

как будут ставиться оценки;

что делать, если не получается договориться со остальными членами группы;

что будет делать сам учитель.

Учащиеся должны понять, что они:

в любой момент могут задать вопрос членам своей группы;

если это оговорено заранее, могут посоветоваться с членами других групп;

могут задать вопрос учителю в том случае, когда никто из членов группы не знает ответ и все хотят его узнать.

Давая задание группам, учитель должен:
четко и ясно описать, что предстоит сделать;
показать, как связано задание с уже имеющимися знаниями ребят;
рассказать о том, какие действия потребуются для выполнения задания (если учитель сочтет нужным это сделать);
убедиться, что все ребята его поняли.

Для того чтобы работа в малых группах постепенно приживалась в классе, необходимо:

организовывать постоянную практику работы в группах;
каждому ученику давать информацию о том, что у него получается хорошо, а что не очень; проводить анализ работы в группах;
специально обращать внимание ребят на необходимые коммуникативные навыки;

поощрять учеников помогать друг другу;
на первых этапах введения этой формы работы создавать ситуации успеха, т.е. давать задания, в которых ребята обязательно добьются положительного результата;

объяснять, помогать, хвалить и т.д. до тех пор, пока ребята не почувствуют потребность в постоянной работе в группах.

Список литературы:

1. Tibbitts F. Tips for the Classroom. Cambridge, MA, Amsterdam, 1996.

Алдашев С.М.

*азаматтық құқық және
азаматтық іс жүргізу, еңбек
құқығы кафедрасының доценті,
заң ғылымдарының кандидаты*

Жетписбаев Б.А.

*азаматтық құқық және
азаматтық іс жүргізу, еңбек
құқығы кафедрасының профессоры,
заң ғылымдарының докторы*

Инновациялық және индустриялық даму кезеңіндегі мамандарды даярлаудың рөлі мен артықшылықтары.

Индустриалды-инновациялық саясат – бұл мемлекет арқылы бәсекеге қабілетті тиімді ұлттық өнеркәсіпті және жоғары технологиялар индустриясын қалыптастыру үшін кәсіпкерлікке және кәсіпкерлік қызметке қолайлы жағдайлар жасау мен оларға қолдау көрсететін шаралар кешені. Қазақстан Республикасының инновациялық және индустриялық дамуы Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан – 2050» стратегиясымен байланысты[1]. Қазақстан Республикасының Индустриалдық – инновациялық дамуының 2003-2015 жылдарға арналған

мемлекеттік стратегиясы Қазақстан Республикасы Президентінің « Елдегі жағдай туралы оның ішкі және сыртқы саясаттың негізгі бағыттары туралы» Қазақстан халқына Жолдауында және Қазақстан кәсіпкерлерінің оныншы форумында берген тапсырмаларына сәйкес әзірленді. Озық ғылыми-техникалық инфрақұрылымсыз және кәсіби шеберлігі жоғары білімді кадрларсыз, жаһандану талаптарына сәйкес даму мүмкін емес. Осы мақсатта отандық ғылым мен білім беру жүйесінің алдында тұрған басты міндет – білім мен ғылымды халықаралық деңгейге көтеру.

Екіншіден, елімізде қалыптасқан экономика жағдайында және экономиканы модернизациялау кезеңінде заңгер мамандарының арасында ақпараттық технологияларды игерген мамандардың жетіспеушілігін анықтады.

Сондықтан да, қазіргі кезеңде заңгерлерді, сонымен қатар, техникалық, технологиялық, экономикалық мамандықтар саласындағы мамандарды құқықтық салада ақпараттық ресурстарды және ақпараттық құқықтарды қорғау мамандарын қайта даярлау өзекті мәселелердің бірі болып табылады.

Қазақстан Республикасы инновациялық-индустриялық даму жолын стратегиясын жүзеге асырудың бір жолы құқықтық реттеудің тиімді механизмін, техникалық, технологиялық және іскерлік саласындағы ақпараттарды пайдалану және қорғау жолдарын қарастыру болып табылады және бәсекелестікке қабілетті мамандарды даярлау болып табылады. Сондықтан да, ақпараттық технологиялардың даму замаңына коммерциялық маңызды ақпараттардың жариялануы немесе міндеттемелік жүктемелерді не шарттарды орыдамау тараптарға зиян, эалал әкелуі мүмкін. Аталып өтілген мәселе, олардың жолдарын қысқарту, құқық бұзушылықты азайту мемлекеттік маңызды мәселелердің біріне, Қазақстан экономикасының дамуының негізгі жолдарының бірі болып табылады.

Қазіргі кезеңде Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексінде мамандарды даярлаудың Ұлттық Біліктілік Жүйесі қарастырылған, олардың қатарында ұлттық біліктілік жүйесі, ұлттық біліктілік шеңбері, салалық біліктілік шеңберлері, кәсіби стандарт ұғымдары енгізілген. Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексінің 116-119 баптары.[2]

Оқу үрдісінде аталған факторлардың мәселелерін шешу заңдылық, теория мен әдістемеліктің, методиканың және технологиялардың қалыптасуымен жүзеге асырылады және коммерциялық құпиялар жабық түрде болуы тиіс. Оқу үрдісінде ақпараттық технологиялар деңгейіндегі мәселелер бірдей негізде, деңгейде және өзара байланысты кешенді, корпаративті және заңды түрде қарастырылуы тиіс. Оқу материалдарын дұрыс және тиімді пайдалану үшін «коммерциялық маңызды ақпарат» пайдалану үшін «өндірістік құпия» (ноу-хау) және өндірістік алмасу үрдісінде іскерлік құпиялардың да сақталуын талап етеді.

Оқу үрдісінде маңызды терминдері әдеби және ғылыми айналымға енгізу нарықтық экономика саласында ақпараттардан тиімді және маңызды пайда табу көзі болуы тиіс және «коммерциялық құпия», «ноу-хау», «сауда

құпиясы» және тағы басқа түсініктердің арасындағы қайшылықтарды жоюға мүмкіндік береді.

Экономиканың инновациялық-индустриялық даму кезеңінде экономикалық айналымдағы шаруашылық қызмет саласындағы ақпараттарды тиімді пайдалану болып табылады. Ақпараттар өндіріс саласының кез келген аясында, кез келген бағытта және ішкі өндірістің нәтижесі ретінде шарт арқылы кез келген тараптарға берілуі мүмкін. Ақпараттар инновациялық экономикада жоғарғы құндылыққа ие болады және болашақта интеллектуалдық меншік ұғымына қарағанда инновациялық рөлі мен маңызы арта түседі.

Мемлекеттік және жеке мүдделердің кәсіпкерлік қатынастарда қалыптасуы экономикалық қатынастар саласында әр түрлі ақпараттардың қолданылуына мүмкіндік береді және қолданылатын ақпараттар меншік иелерінің құқықтары мен мүдделерін қорғауы жеке ұйымдардың коммерциялық маңызды ақпараттарын қорғау коммерциялық құпия институты арқылы жүзеге асырылады және аталған институт нарықтық қатынастар саласында екі маңызды функцияларды атқарады: 1. Ақпараттардың айналымын реттейді; 2. Ақпараттардың пайдалану шегі мен мүмкіндігін анықтайды.

Коммерциялық құпия нарықтық экономикалық қатынастар жағдайында сұраныс пен ұсынысты қанағаттандыратын бәсекелестікке қабілетті тауарлар мен өнімдерді шығару және шығарылған тауарлар мен өнімдердің жаңашылдық элементтері болуы тиіс, сондықтан да кез-келген кәсіпкер ақпараттарды қорғауға міндеттенеді және коммерциялық құпияларды пайдалану жолдарына шектеу қоюға мәжбүр болады.

Сондықтан да, ақпараттарды даярлау, пайдалану және қорғау нарықтық қатынастардың объективті процесі ретінде көруге болады.

Экономикалық, материалдық және ұйымдық жағдайларда өндірістің коммерциялық құпияларын сақтау және дамуы шаруашылық субъектілерінің өндірістерді жоспарлауы және қаржыландыруы, ғылыми зерттеу, тәжірибе-конструкторлық және технологиялық жұмыстардың орындалуы, осының салдарынан шаруашылық субъектілері арасында іскерлік құпия нысанындағы шарт негізіндегі келісімдер пайда болады.

Инновациялық процеске қатысушылардың өз ара қатынастарын жетілдіру мақсатында және экономика саласында жаңа технологияларды қолдану үшін кәсіби мамандардың, заңгер мамандардың кәсіби біліктілігін және интеллектуалдық меншік құқығы саласында жаңа формацияның талаптарына сәйкес келетін мамандарды даярлау болып табылады.

Мемлекеттің индустриялық-инновациялық саясатының маңыздылығын ескере отырып және оның ұйымдық-құқықтық қамтамасыз етілуінің маңыздылығын ескере отырып, инновациялық дамудың стратегиясын басшылыққа ала отырып кәсіби мамандарды даярлаудың басты мақсаттары: инновациялық-индустриялық даму стратегиясының нормативтік- құқықтық базасын зерттеу, қазіргі заманның қауіпсіз технологияларын қолдану, экономикалық және ақпараттық аспектілердің

концептуалдық-құқықтық негіздерін қалыптастыру және интеллектуалдық меншік қызметін жетілдіру, реттеу және ақпараттарды қорғау болып табылады. Ең басты мақсаттардың бірі болып ақпараттық технологиялар саласында ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлау, әдістемелік деңгейді көтеру, мемлекеттік және азаматтық қызметкерлерді қайта даярлау, қайта оқыту және әрбір шаруашылық субъектілердің ақпараттық құпияларын қорғау болып табылады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. "Егемен Қазақстан" газеті Сенбі, 22 желтоқсан, 2012 ж. №842-846 (27917)
2. Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қараша N 414-V Кодексі.

Атаханова С.К

*Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университетінің
азаматтық құқық, азаматтық іс жүргізу және
еңбек құқығы кафедрасының профессор м.а,
заң ғылымдарының кандидаты*

Заңгер магистранттарды дайындаудың кейбір мәселелері

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті еліміздегі ғылым мен білімнің үлкен ошағы болып табылады. Бұл оқу орнында республикамыздың түкпір-түкпірлерінде жемісті жұмыс істеп жүрген талай білікті мамандар әзірленді. Қазіргі кезеңде әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мамандарды дайындаудың әлемдік тәжірибесі мойындаған бірнеше сатылы жүйесін де ойдағыдай жүзеге асыруда. Соның бірі, білікті заңгер-магистр мамандарды дайындау болып табылады. Заңгер - магистр мамандарды әзірлеудің бүгінгі таңда үлкен тәжірибесі де қалыптасып, қордалану үстінде.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің заң факультеті 1996 жылы бұл бағыттағы магистранттарды қабылдап, 1998 жылы тұңғыш бітіруші магистрлер шықты. Заңгер – магистрлерді әзірлеу:

1. Ғылыми –педагогикалық;
2. Профильді, -деп екі бағытта жүзеге асырылады.

Заңгер – магистрлерді әзірлеуде қазіргі кезеңде кредиттік жүйе енгізіліп, осының негізінде мамандар дайындалуда.

Жалпы елімізде магистранттарды әзірлеудің және олардың құқықтық мәртебесін айқындайтын үлкен нормативтік - құқықтық актілер жүйесі қалыптастырылды. Магистранттың мәртебесі 1999 жылдың 7 маусымдағы №389-1 “Білім туралы” Қазақстан Республикасының Заңы, 2004 жылдың 9 шілдедегі №597 “Білім туралы” Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы, “Қазақстан Республикасының білім туралы кейбір жарлықтарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы”, 2005ж. ҚР Үкіметінің 2 наурыздағы №195 қаулысымен бекітілген

“Жоғары кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беретін ұйымдардың типтік ережелері”, 2000ж. 1 қазанында ҚР білім және ғылым министрлігінің №1035 “Жоғары ғылыми-педагогикалық білім беру ережесі /магистратура/”, Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. Магистратура. Негізгі ережелер. ҚР МЖБС 5.03.002-2004, 2005 ж. 9 желтоқсанындағы ҚР Білім және ғылым министрлігінің № 753 “Жоғары кәсіптік білім беретін ұйымдарда кредиттік жүйеде оқыту ережесі”, 2006 ж. 7 қыркүйектің №481“Білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың ағымдағы бақылаудан, аралық және қорытынды мемлекеттік аттестаттаудан өткізудің ережесімен” анықталады.

Университетте магистранттарға бағыт-бағдар беретін «Магистранттардың анықтама-жол көрсеткіші» дайындалып, әзірленген. Бұл анықтама-жол көрсеткіште, магистранттар оқу үрдісіне қатысты, өздерінің мәртебесіне байланысты, магистрлік жұмыстың талаптарына қатысты мәліметтердің барлығын ала алады. Магистранттың университет қабырғасындағы оқу барысында төмендегідей құқықтары бар:

- мемлекеттік білім алу тапсырысымен (грант) және келісім-шарт негізінде білім алуға;

- бір ұйымнан екінші ұйымға, бір мамандықтан басқа мамандыққа немесе білім алудың бір түрінен екінші түріне (ҚР ғылым 13.01.2005 ж. №13 “Бастапқы кәсіби, орта кәсіби және жоғарғы кәсіби білім беру ұйымдарында білім алушыларының қайта қабылдану және ауысу ережелері бойынша және білім Министрлігінің бұйрығына сәйкес) ауысуына;

- магистрант білім алудың барлық кезеңіндегі құқықтары, міндеттері және білім үрдісі туралы ақпараты бар көрсеткіш-анықтамасымен қамтамасыз етіледі;

- баға жариялылығы;

- магистранттың оқытушымен өзіндік жұмысын /МОӨЖ/, магистранттың өзіндік жұмысын /МӨЖ/, сонымен бірге оқыту бағдарламаларын және магистранттың ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруда /МҒЗЖ/, жеке оқу жоспарын құруда оқытушылардың /Adviser/ көмегі мен кеңесін алуға;

- оқыту бағдарламаларының сапасын көтеруге;

- стипендиалды комиссияның шешімі бойынша бекітілген мөлшерде стипендия алуға;

- жатақханада тұруға;

- кафедраның, факультеттің лабораториялық жабдықтарын, компьютерлерін, ғылыми-анықтамаларды, кітапханаларды пайдалануға рұқсат беріледі;

- академиялық демалыс алуға /денсаулығының жағдайына байланысты, сонымен қатар жүктілік және босану жағдайында/;

- өзінің мамандығы бойынша вакансия болған жағдайда төлемақы төленетін жұмысқа (0,5 жүктеме) қабылдануына;

- өзінің оқуын жалғастыруға ниеті болмаған жағдайда, магистрант өз еркімен оқудан шығуға;

– білім алушыға академиялық демалыс беру тәртібі ҚР білім және ғылым Министрлігінің 12.11.2004 ж. №906 бұйрығымен бекітілген, білім беру ұйымдарында күндізгі бөлімнің білім алушыларына академиялық демалыс беру ережелеріне сай белгіленеді.

Магистранттар жоғары білімі бар маман болғандықтан оларға оқу үрдісінде академиялық еріктілік құқықтары да берілген. Магистранттардың мұндай құқықтарына мыналар жатады:

– оқу жылында оқыту бағдарламаларын сәйкес деңгейде меңгеру үшін, белгіленген кредит санынан кем емес мөлшерде жазылу мүмкіндігі бар, ал ақылы бөлімде оқитын магистранттарда бұл мүмкіншілік жоқ. Ақылы бөлімде оқитын білім алушылар жеке оқу жоспарын құрастыруда белгіленген оқыту бағдарламаларына сәйкес деңгейден кредит санын аз мөлшерде құрастыра алады, бұл жағдайда оқу мерзімі көбейеді;

– басқа жоғары оқу орындарында жеке оқу пәндерінен білім алуына болады (белгіленген тәртіппен бекітілген жоғары оқу орындарының екіжақты келісім шарттары негізінде). Басқа жоғары оқу орнында білім алу үшін кредит санының жоғарғы шегі ректормен бекітіледі;

– мамандығын, ғылыми жетекшісін, магистрлік жұмысының тақырыбын таңдауға;

– факультативті сабақтарды таңдауға;

– оқу үрдісі барысында магистрлік диссертация тақырыбын анықтап (толықтыру) және өзгерту мүмкіндігі;

– кафедраның ғылыми-зерттеу жұмысына, конференцияға, симпозиумдерге қатысып, өзінің жұмыстарын жариялауға, сонымен қатар ҚазҰУ баспаларында жария ету мүмкіндігі;

– берілген мамандық бойынша Магистрлік оқу ұйымын жетілдіруіне, берілген немесе басқа пәндерден сабақ беру сапасын жақсартуға қатысуы. Қандай болмасын тұлғаның құқықтары міндетінен ажырағысыз болып табылады. Бұл магистранттарға да қатысты екендігі белгілі. Магистранттар ішкі еңбек тәртібіне бағынуға; өнеркәсіптік санитария және техникалық қауіпсіздік, еңбекті қорғау ережелерімен танысып және оны қатаң түрде сақтауға; оқу жұмыс жоспарының талаптарын орындауға; жеке оқу жоспары жұмысын орындауға; таңдаған мамандығы мен мамандандыруы бойынша білім меңгеруге, магистратурада оқылатын пәндер бойынша бойынша ғылыми әдебиеттермен жұмыс жасауға, ғылыми-зерттеу жұмысын жүргізуге; қорытынды мемлекеттік аттестациядан өтуге, яғни мемлекеттік емтиханды ойдағыдай тапсырып, магистрлік диссертацияны қорғауға міндетті болып табылады. Сонымен қатар, магистранттың мынандай құқықтары мен міндеттері бар: күнделікті сабаққа келуге, кешікпеуге; сабаққа келмеген жағдайда, бір апта ішінде өзінің келмейтіндігін деканатқа хабарлап, келешекте дәлелді себебін растайтын құжаттар өткізуге (ал, керісінше жағдайда ол оқу тәртібін бұзғаны үшін оқудан шығарылуы мүмкін); қысқы және жазғы емтихандық сессияның нәтижесі бойынша академиялық қарыздары болған жағдайда, келесі академиялық кезеңде жеке арызы бойынша осы пәндерді ақылы негізде

қайтадан тыңдап және тапсыруға; қысқы және жазғы емтихандық сессияның нәтижесі бойынша академиялық берешектері бар және бекітілген өту баллын жинай алмаған жағдайда, жазғы семестрден кейін пәндерді (егер олар 3-тен аспаса) немесе барлық курсты қайталап оқу үшін арыз жазуға (пәндерді қайталап оқу ақылы негізде жүреді). Көріп отырмыз, магистрантқа үлкен құқықтар, бостандықтар берілген. Осы құқықтар мен бостандықтарды толғымен пайдалану білікті магистрді дайындауға жол ашады.

. Заңгер - магистранттарды әзірлеу ісінде, оларды жұмыспен қамтамасыз етуде әр түрлі өзекті мәселелер баршылық. Біздің ойымызша, болашақ магистр мамандардың құқықтық дәрежесін көтеру бағытында мынандай шараларды жүзеге асыру қажет:

-Еңбек, мемлекеттік қызмет және т.б. арнайы заңнамаларға магистр маманның атқаратын қызметін белгілейтін өзгертулер мен толықтырулар қажет. Өйткені, магистр маман бакалавр маманға қарағанда, әлдеқайда білім деңгейі жоғары, кәсіби маман болып табылады. Сонымен қатар, магистр академиялық дәрежесі бар мамандар атқаратын лауазымдардың реестрін жасау керек. Олардың лауазымдық сатысын көтеру қажет. Басқарушы қызметтерді негізінен магистр академиялық дәрежесі бар мамандар атқарғаны дұрыс. Міне, осындай шаралар ғана магистрдің қоғамдағы мәртебесін көтеруге ықпал етер еді.

- Магистранттарды, оның ішінде профильдік магистранттарды дайындауда нақты тәжірибелік кредиттердің ауқымын көбейте түскен жөн. Құқық қорғау органдар мен басқа да мемлекеттік органдармен шарт жасасу негізінде оларды кәсіби тәжірибеден өткізіп отыру керек. Бұл магистр маманның біліктілігін арттыруға өте үлкен септігін тигізеді.

- Ғылыми – педогогикалық бағыттағы дайындалатын магистранттарға қойылатын талапты күшейте түсу керек. Магистранттарды дайындау ережесіне сәйкес ресми оппонент ретінде ғылым докторы, кандидаты магистр академиялық дәрежесі бар адамдар ғана оппонент бола алады деп белгіленген. Осы жерде магистрантқа оппонент ғылым докторы немесе ғылым кандидаты, **Phd**-докторы оппонент болу керек деген толықтыру енгізу орынды болар еді деп санаймыз. Сонымен қатар, оппоненттердің санын екеуге көбейту қажет.

- Ғылыми – педагогикалық тәжірибеге берілетін кредиттерді арттыра отыра, магистранттарды ғылыми-педагогикалық тәжірибеден басқа оқу орындарында, яғни магистрант өзі оқымайтын жоғарғы оқу орындарына жіберуді енгізу орынды болар еді. Бұл магистранттың ғылыми-педагогикалық біліктілігін көтеру септігін тигізеді. Сонымен қатар, тәжірибе алмастыруға жол ашар еді. Еліміздегі жоғарғы оқу орындарының арасындағы ғылыми – педагогикалық интеграцияны одан әрі тереңдете түсер еді.

- Әлемдік білім аясына ену үшін ғылыми – педагогикалық бағыттағы магистранттарды әзірлеуде шет тіліне ерекше көңіл бөлу керек. Сонымен қатар, шет елдерде біліктілігін көтеретін магистранттардың контингентін арттыра түсу елімізді әлемдік білім аясына енгізуді жеделдетер еді. Сол үшін

де, бұл бағыттағы магистранттарға арнайы мамандық бойынша пәндерді шет тілінде жүргізу қажет.

Нурахметова Г.Г.

*к.ю.н., доцент кафедры гражданского права и
гражданского процесса, трудового права
юридического факультета
КазНУ имени аль-Фараби*

Худайбердина Г.А.

*старший преподаватель кафедры гражданского права и
гражданского процесса, трудового права
юридического факультета
КазНУ имени аль-Фараби*

Методические рекомендации к ведению предмета «Интеллектуальное право»

Современная система образования представляет собой единый, непрерывный процесс формирования и становления личности на всех этапах его жизненного пути. Общее образование при этом является не только базисным, но и входит в состав высшего образования, обеспечивая непрерывность овладения основами общечеловеческой культуры и цивилизации. Особенности нынешнего этапа становления цивилизации связаны с глобальными инновациями во всех областях культуры, экономики, общественной и индивидуальной жизни. Мировые технологические сдвиги, развитие интеллектуальной интеграции, широкое применение электронизации в производстве определили осознание новых реалий и тенденций XXI века: наукоемкого, высокотехнологичного, насыщенного информацией и коммуникациями, требующего решения задач сегодняшнего дня, ориентирующее на будущее [1, с. 51].

XXI век – эпоха информационного развития общества, время технологического прогресса, где многое сопряжено с использованием информационных технологий. Такому периоду должны соответствовать новые образовательные системы и модели обучения.

За основу данной статьи было взято ведение дисциплины как «Интеллектуальное право». Большое значение имеет не только познание теории, но и возможность привития умений использований знаний на практике. Современные педагоги высшей школы при ведении занятий применяют методики презентаций, case-study, блиц-опросов и т.п. Методика ведения занятия с помощью презентаций является одной из эффективных (при условии, что она содержит «опорные сигналы», а не сплошной текст). Студент при изучении темы задействует свои зрительные, слуховые, моторные навыки, потому что тезисы будут внесены в конспект. А если педагог будет в то же время задавать вопросы, то речевые навыки будут в этом процессе задействованы. Комплексное восприятие студентом

информации может положительно отразиться на качестве усвоения той или иной темы. Здесь также берется в учёт то, что можно определить как «индивидуальность восприятия». То есть, как многим известно, существуют разные типы восприятия информации: визуальный, аудиальный, кинестический. При применении методики презентации для студента с любым из типов восприятия не будет составлять особого труда усвоить информацию.

Методы case-studies отлично сочетаются с предыдущей методикой. Потому что в данном случае даются не только теоретические познания материала, но и приводятся примеры для практического использования знаний прямо во время занятия. К примеру, мы часто применяли данный метод при ведении занятий по «Интеллектуальному праву» со студентами 2-го курса. На лекции по теме «Правовая охрана товарного знака, знака обслуживания и наименования мест происхождения товаров» приводился пример в виде двух изображений для анализа студентами можно ли зарегистрировать как товарный знак второе изображение, и какое обоснование дается по этому поводу в гражданском законодательстве. Взгляды студентов вначале разделились, но при детальном рассмотрении вопроса и обосновании с законодательной точки зрения все пришли к единому решению. Данные методики не только помогают привлечь внимание студентов, но способствуют их аналитическому мышлению.

Блиц-опросы, иными словами быстрые опросы студентов. Данная методика хорошо применима как для малых групп, так и для больших. Студентам задаются вопросы, ответить на которые необходимо в течении очень короткого времени (обычно в течении минуты). Это один из действенных способов проверки усвоения темы студентами. Потому что за выделенный короткий промежуток времени у них нет возможности подсмотреть ответы на вопросы, и они выдают то, что у них осталось в памяти. Таким образом, можно проверить внимание студента во время занятия и уровень его усвоения.

Вышеперечисленные методики не являются исчерпывающими и существует множество других как традиционных, так и инновационных методов преподавания. Здесь лишь освещены те из них, которые на наш взгляд наиболее применимы в высшей школе. Конечно, диалог со студентами, постоянное общение на определенные академические темы хорошо способствуют развитию навыков аналитического, логического мышления, умения говорить и выражать свои мысли. Что также с этой точки зрения, экзамены по специальности «Юриспруденция», где немаловажную роль играет не только умение работать с законодательством, но и умение правильно говорить, стоило бы проводить в устной форме.

Список использованной литературы:

1. Г.К. Ахметова, З.А. Исаева Педагогика для магистратуры университетов – Алматы: Қазақ университеті, 2006. – 327 с.

Mukaldieva G.B

*Ph.D. assistant professor of civil law, civil procedure and labor law
KazNU named after AL-Farabi, Almaty KazNU*

Hudayberdina G.A

*Sl. teacher of the department of civil law, civil procedure and labor law
KazNU named after AL-Farabi, Almaty*

The methodology of the study of Roman law in law faculties

Knowledge of methods for the study of Roman law is inextricably linked with the explanation of its creative role in our society. In the present case, the methodology is understood as a system of methods, techniques, principles of research applied to the study of Roman law students.

With regard to the methodology for all levels, all the specific methods are needed to help students explore the specific institutions of Roman law, the state-legal phenomena, the Roman legal tradition as the basis for the formation of the Roman-Germanic legal system. Traditionally, the study of Roman law begins from the lowest level, that is, with the help of specially-legal methods. For example, the state, law, legislation, litigation evolution is studied primarily through private methods, such as comparative analysis, formal legal analysis, and others. The resulting knowledge about the basics of the study of Roman law is handled by general scientific level methods (analysis, synthesis, deduction, induction, analogy and so on. D.), that is using logical methods of information processing, the teacher helps students build conclusions receiving are any the results - knowledge of the various stages of the development of Roman law.

In order for this knowledge was accurate, true, students need to study various rights institutions, gets acquainted with the texts of the Roman classical jurists, the provisions of the Roman law in the original language - with their parallel translation. In the present case, the ideal, in our opinion, is to work with the Digest of Justinian, published under the editorship of Professor Kofanova L.L.

Teachers need to form students' interest in the study of Roman private law to show its significance, succession and novelty in the evolution of content and form of the legal regulation, the analysis of institutions to demonstrate the process of becoming of Roman law in the course of a whole millennium.

To achieve this goal before the teacher has the following objectives: review with students the cognitive capabilities of the Roman private law and its importance for juridical science, place in the system of scientific knowledge, the role of research in the legal activities; shape at students understanding of the sources of knowledge of Roman law at all stages of its development as an important precondition for their simulation work on the institutions of law and appeal to the authentic texts of the Roman lawyers; create the conditions for a truly heuristic-scientific knowledge of Roman law from account of a context, in

the dynamics of the historical process and reliance on the millennial experience of commenting Roman lawyers; shape at students an adequate understanding of the meaning of historical and legal phenomena, Latin legal terms and phrases, belonging to different institutions of Roman law, as an essential condition for the development of legal culture of student, its professional attitude to legal categories, designs, formulas.

Let us pay attention to some problems with the methodology of the study of Roman law in the universities of the CIS and, in particular, in the Belarusian universities. First of all, among the many teachers there is a belief that students must study in Roman law a legal structure and in a small amount of positive law. In our opinion this is a very narrow, one-sided approach to the study of such large-scale events as the Roman law. If you study it in such the prepared form at students never will develop a clear vision (understanding) of Roman law as a whole system.

The second misconception in the methodology of the study of Roman law is that many teachers believe that Roman law should be taught not as a history of its formation and development, but only as a theory of Roman civil law. The argument here is as follows: by the time of the study of the civil law of the Republic of Belarus students will already know what is the right of ownership, that such an obligation, what is hereditary mass, etc., and other knowledge Roman law they do not need. This is purely utilitarian and also one-sided approach. It is impossible to comprehend the institutions of property rights, the law of obligations, etc. apart from their formation and development, even in terms of etymology legal concepts.

These approaches are motivated by the following circumstances:

1) The existing education standards issued by the government strictly regulates the number and types of items allocated to these hours;

2) The majority of full-time students come directly after school and to them objectively difficult to assimilate such complex subject taught in the first courses, as the Roman law;

3) 10-point system of knowledge assessment is designed so that the estimates are crediting the character, i.e., indicates that the student an appropriate course of just "listened to", but did not master properly;

4) The scientific work of the students, the so-called "coursework" written by students independently, without taking into account previously written work students are not published, not placed in open access mode, an array of scientific knowledge not enter.

This argument, can offer the following alternatives:

1) to convince of officials the Ministry of Education (which is extremely difficult!) make the standard of education more lenient, i.e., resolve universities by add subjects, clean up subjects, alter the number of hours.

3) to facilitate the learning of students of different disciplines instead of a parallel process (in all subjects at the same time), the consistent - a week of lectures on 6-8 hours a day, a week-long break on the self-training, a week of lectures, a week for training, a week of seminars, a week to write essays, exam,

the next subject. Perhaps 2-3 interrelated of the subject in parallel, perhaps 4-5 teachers, reading of the some questions, questions from related disciplines, etc.

4) Intermediate forms of control, first of all the form of tests, allow the reduce (even to zero) the examination burden on students;

5) The total of hourly ratings system. In Europe, as is known, exhibited grades A, B, C, D, E, F. The first three - credit, others fail, exhibited with the ins and outs, written examinations, estimated by a few teachers to the credit goes the middle grade. The receipt of positive degree conduces to the exhibiting a certain amount of points. One point corresponds to a 40 o'clock of student work, a variety courses are estimated differently to the amount of points. Set of determined amount of points (for example, 500) attracts the appropriation of qualification "lawyer".

6) Term papers students must write in development of science. To student will be simpler, if he will be to see opinion of the predecessors on the same topic, will be from what push off or with what to agree. It is not fair to demand from the 18-19-year-old students "scientific novelty";

7) The students need to help in forming of his the society (corporations) which is designed to address their common, including scientific problems. These can be the and questions of interaction with a teaching staff, and questions of study of separate "difficult" disciplines;

8) The knowledge competition between the students must create is not prospect of deductions, and by an atmosphere itself, aura of institution of higher learning. To do this, the teachers must exactly teach, rather than reading the conspectuses, the students mustn't write coursework's and diploma papers not for an archive, and for science (and to realize of this).

On the subject of new methods in the study of Roman law, it should be noted that modern quality of higher education is largely determined by the use of active learning, when students are involved in the educational process. Active learning supposes obligatory activity of students in the direction of receipt, treatment and use of the acquired knowledge.

The introduction of active learning methods in the study of the students of Roman law supposed complex reformation of all elements of educational process: self-training, lectures, seminars, practice, and training. The substantial feature of active methodologies of educating consists in possibility besides of classroom employments at the corresponding providing receive basic knowledge by means of independent work of students with original sources. In this case besides traditional paper educational materials (textbooks, manuals etc.) it may be applied the electronic form of presentation of educational information. The main advantages of the electronic form of presentation of educational information for students' independent work are a compactness, large expressive abilities in exposition of educational material, instructiveness.

The teachers using computer technology have the opportunity quickly make corrections and additions in educational material, and apply the new ways of delivering information the students - through the special archives on the corresponding servers of network the internet, by means of e-mail and an

educational WEB - pages, as well as in the form of libraries on CD-ROM. We also note, that besides contents of plenty of visual information and illustrative material, available organization of self-test in the form, for example, of self-testing on the knowledge, obtained in the course of self-studies by students material, and fast, effective search for relevant information in the large massifs of information on individual sections of Roman law.

In equipped by multimedia means of lecture audience a teacher gets powerful tools for presentation of information in a diverse form (text, graphic arts, sound, and video). In such systems, the lecturer himself determines the sequence and forms of exposition of material, can relatively easy go back to the considered circuits, drawings and plots for clarification or communication readable topics with previously studied material, to give additional explanations, if necessary for specific audiences. The presence of such type of educational material gives an opportunity to the students to familiarize themselves with him in an acceptable to them pace and mode of operation. The essential is and simplification of conducting the students of compendia, because all educational information is given by him in an electronic form.

We will underline that multimedia of lecture can be used for teaching not only the Roman law, but also practically all courses. The quality and degree of mastering of educational material, as practice shows, increase substantially. Besides forming of rich educational environment, a teacher at the possibility of reduction of time on reproducing of information can substantially take more time to explanation of material.

For holding seminars employments on Roman law of information (multimedia) technologies are used considerably rarer. But modern researches in area of educational technologies showed that it is here that lie huge reserves to increase the efficiency of training, because under traditional teaching even in small groups cannot always activate all students on lessons and monitor to their knowledge. The solution it is possible through the use of information technology.

In such systems, training students together with teachers working at computers combined in WLAN. Thus the programmatic and technical providing is given possibility of simultaneous work with introductory information related of lesson and the execution of a particular job in accordance with the established scenarios of training, for example decision of judicial tasks on Roman private law. Familiarization materials are representing by way of presentations, containing textual explanations on the educational modules of bases of the Roman law, and also audio and video-information.

The effectiveness of the electronic versions of training-methodical pointing, courses of lectures consists is that the student has the opportunity independently and more deeply to become familiar with one or another theme of the studied course in case if he , for example, on one reasons or another skipped corresponding lessons (lecture or seminar). Except it, as has been said, a limited amount of training hours, allotted on the study of separate disciplines, does not allow to the teachers to a full degree to expound material within the framework of lecture course. In this case, besides training aid, a student can become familiar

with one or another theme in the electronic version of authorial course of lectures, methodical pointing etc.

The system software allows to the students actively to execute individual tasks, and the teacher, along with the possibility of control and monitoring, which provides funds logging of actions of students for a subsequent joint analysis and commenting of existing shortcoming in the executed tasks.

Joint creative cooperation of the teacher and students at training to practical skills, and in a convenient for a student pace considerably improves efficiency of exchange information and facilitates students mastering of course of the Roman law.

As experience shows, most difficulties at introduction of new informative technologies and active methodologies in the study of the Roman law arise up at development of electronic educational material due to lack of skilled "informative designers", is a guarantee of successful realization of projects.

To heave up motivation of teacher to creation of the computer software in studying by students the course "Roman private law of training courses, it is necessary to change the approach to the assessment of creative labor of teacher. As practice shows, the development of such programs should be considered activities equally importantly, than writing of the training aids, and strongly encouraged the leadership of the university.

In conclusion it should be noted that, in spite of certain economic complications in the field of higher education, modern state of computer park, the perfection of the basic software and desire of teachers effectively carry out training allow to hope for the development and the creation of universal information systems allowing to improve the quality in studying by students the course "Private Roman law".

Dochshanova A.S. - PhD,
*Acting associate professor
of civil law and civil procedure, labor law chair*

Teaching methods of profiling elective disciplines on the example of the Contract Law

Working curricula, according to which the training is carried out at the Faculty of Law of Al-Farabi Kazakh National University, contain blocks of profiling elective subjects, the study of which requires an in-depth study of selected topics, the general provisions of which are considered in the study of basic disciplines.

One of the basic disciplines of the specialty "Jurisprudence" is the Civil law, which is given 6 credits to the study, which is insufficient for a comprehensive and full development of all the institutions of civil law. Elective discipline "Contract Law" is a profiling elective subject, which is a postrequisite of civil law. The study of contract law will allow students to further explore such institutions as the concept of transaction and contract and their relationship, the

types of transactions and types of contracts, general provisions on obligations in the context of contractual obligations, the conclusion of the contract, the performance of contractual obligations, ways to ensure the contractual obligations, termination of contractual obligations, liability for breach of contractual obligations, in conjunction these topics comprise a common part of contract law and according to the thematic plan of study construct the first seven weeks of theoretical training. In the second period of study, students learn topics such as contracts for the transfer of property, contracts for the execution of works and contracts for the provision of factual and legal services, which is a special part of the contract law.

Topics included to the circle of the studied issues in the discipline are present in the programme of Civil Law, but if in the basic discipline these topics are studied in the framework of the general provisions, in the process of studying of elective subject the same issues are considered in three aspects: normative, theoretical and practical.

At the same time the applied nature of the discipline should be noted. In particular, the study of theoretical positions on certain types of contracts should be accompanied by the application and acquiring knowledge in practice, which is reflected in the drafting of specific contracts for a given situation. In order to develop the course of "Contract Law" more effectively the working curriculum reflects the various types of tasks that allow students to acquire the necessary knowledge and skills.

The period of theoretical training in the academic calendar is fifteen weeks. In accordance with it a thematic plan of the course was made. It includes lectures and practical classes, as well as assignments submitted for independent study of students.

To clarify the characteristics of the teaching of the elective subjects it is necessary to analyze several separate tasks. The topic of the first lecture is "Concept of contract law and its place in the system of law" is seen as problematic lecture. This lecture's aim is to fulfill the following functions: the introductory, i.e. to familiarize students with a list of the issues that will be addressed in the future; meaningful, i.e. students are given a certain amount of material; and analytical - to make the students face the problem to be solved, a goal that will be achieved with the solution of the problem and ways to solve this problem.

Students are given the task: to determine the place of contract law in the system of law. Objective is to determine the place of contract law in the system of law. It will be possible to establish a circle of legal rules governing the contractual relationship and their application. Next, students have to consider three concepts contract law: as an independent branch of law, as a complex area of law, and as a sub-branch of civil law. Ways to solve this problem are indicated in establishing the characteristic features of the subject, methods, sources and principles of contract law on the basis of information provided by the teacher lectures. Then, using this knowledge, students make a conclusion, which of the three concepts get more confirmation. Thus, the statement under consideration at the first lecture

allows students to begin analytical work from the very first lesson, which will greatly facilitate the students to perform practical tasks.

Since the first seven weeks are mainly dedicated to the theoretical foundations of contract law, and the tasks submitted for independent study students are of the same nature, i.e. it formed the theoretical basis on which the practical exercises will be carried out.

Topics to be discussed at an independent student work with the teacher in the first half of the theoretical training are as follows: it is necessary to conduct a comparative analysis of legal regulation of contractual relations in the Republic of Kazakhstan and foreign countries; study the features of the transactions with the real estate, based on the theoretical concepts of the definition of immovable property in the works of various authors to justify their own concept; the identification of new types of contractual obligations on the basis of study and analysis of the current legislation and practice.

Since the first half of the cycle, the study of contract law is more theoretical in nature, and methods of practical training in the first seven weeks of theoretical training is based on a theoretical corroboration material with the solution of problems and analysis of materials practices. For example, in the study of the topic "Conclusion of a contract" covers such categories as the offer (offer to conclude a contract) and acceptance (the answer to the offer of a contract) students are invited to provide illustrative examples of the different types of offer, solicitation of an offer in the form of photographs and pictures. This job allows you to unconditionally check digestibility of knowledge on the subject.

The first part of the theoretical training is completed by the implementation of the task, namely the drawing up of a contract for a given situation. Since this is the first experience of drawing up the contract, execution does not matter. As the main goal is testing theoretical knowledge, namely compliance with the requirements necessary for the student to correctly identify the subject of the contract.

The second period of theoretical training is practically oriented to study of individual institutions, the special part of contract law. The applied nature of the discipline is reflected in the fact that for 8 weeks, students perform tasks with the preparation of at least three different contracts. Performing the task consists of three steps. The first stage - the teacher provides the raw data on which the student designs the situation and defines the essential terms of his contract, the implementation of this part takes up half of the practical session, during the second half of each drawing up of contracts is projected situation that may arise in practice, and checked as compiled agreement allows to resolve the situation.

Other students make notes in written contract making it correct, then they are given one week, till the next practical class. At the end of the course students implement the project on a given topic in a presentation.

Thus, the presentation of the teaching method of Contract law allows students to develop a scientific and theoretical basis of their knowledge and practical skills.

Урисбаева Айнур Аманкуловна
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың
азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу,
еңбек құқығы кафедрасының
аға оқытушысы,
құқық магистрі

***Құқықтық білім берудегі инновациялық әдістемелердің
кейбір аспектілері***

Қазіргі заманның әлеуметтік экономикалық жағдайында білімгерлердің білім деңгейін көтеру белгілі бір дәрежеде жеке тұлғаның өзін – өзі жан – жақты танып білуі мен қалыптасуына жағдай жасауға бағытталған. Бүгінгі оқыту жүйесінде әртүрлі жаңа технологияларды пайдалану тәжірибеге еніп, нәтижелер беруде. Әрбір сабақта оқытудың тиімді әдіс – тәсілдерін енгізіп жүрсе, білім сапасына елеулі әсер етеді. Кез келген сабақты қызықты өткізу үшін әрбір оқытушы жаңалыққа ұмтылып, ізденіс үстінде болғаны абзал.

Қазіргі оқыту барысында қолданылып жүрген көптеген технологиялар жеке тұлғаның жетілуіне, оқытудың тиімділігінің негізін құруға бағытталған.

Білім беруде оқушыны білім ақпаратымен қамтамасыз етіп қана қоймай, олардың бойында бағдарламалық дағдылар мен икемдерді де қалыптастырып, шығармашылықпен жұмыс істеуге үйретуіміз керек. Тиімді әдістердің бірі- электрондық оқулықтармен жұмыс істеу.

Компьютермен өткізілген әрбір сабақтан соң тест, бақылау жұмысы арқылы өз білімдерін бекітеді. Әркім өз білімін өзі тексере алады, өз бетінше оқуға қызығады, өз білімін көтеруге ұмтылады. Қазіргі таңда компьютерге тест, бақылау жұмыстарын, тәжірбиелік тапсырмалар әзірлеу дәстүрге айналды.

Қазіргі кезде білім беру саласында болып жатқан ауқымды өзгерістер түрлі ынталы бастамалар мен түрлендірулерге кеңінен жол ашуда. Осы тұрғыдан алғанда ұрпақ тәрбиесімен айналысатын әлеуметтік-педагогикалық қызметтің тиімділігін арттыру, оны жаңа сапада ұйымдастыру қажеттігі туындайды. Бұл үшін оқытушылардың инновациялық іс-әрекеттің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі мақсат етіледі. Ал жаңа технологияны пайдалану міндетті деңгейдегі білімді қалыптастыра отырып мүмкіндік деңгейге жеткізеді. Сондықтан оқытушының біліктілігін көтеру мен шығармашылық педагогикалық әрекетін ұйымдастыруда қазіргі педагогикалық технологияларды меңгерудің маңызы зор.

Оқыту технологиясы педагогикалық әдістерге негізделген. «Педагогикалық технология дегеніміз – тәжірибеде жүзеге асырылатын белгілі бір педагогикалық жүйенің жобасы, ал педагогикалық жағдайларға

сай қолданылатын әдіс, тәсілдер – оның құрамды бөлігі ғана» – деген тұжырымдама берді.

Педагогикалық технология оқыту үрдісін жобалау, ұйымдастыру және оны өткізудің формасымен анықталады. Педагогикалық технологияның өзіндік ерекшелігі: қойылған мақсатқа жету мүмкіндігіне кепілдік беретін оқыту үрдісін құрастыру және оны жүзеге асыру. Оқытылатын пән мазмұны оқытушы мен оқушының өзара байланыс іс-әрекеті, оқушының ішкі даму үрдісі негізінде анықталған нақты мақсат ғана педагогикалық технология құрылымын түсіну кілті бола алады.

Қазіргі таңда оқытушылар инновациялық және интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдалана отырып сабақтың сапалы әрі қызықты өтуіне ықпалын тигізуде.

Инновация ұғымы – педагогикалық сөздік қорына ежелден енген термин. Ол кейбір ғалымдардың еңбектерінде “жаңа”, “жаңалық енгізу”, деп көрсетілсе, кейбіреулер оны “өзгеріс” деген терминмен анықтайды.

“Инновация” деген сөз – латынның “*novus*” жаңалық және “*in*” енгізу деген сөзінен шыққан, ал оның қазақша аудармасы “жаңару, жаңалық, өзгеру” деген мағынаны білдіреді. Энциклопедиялық сөздіктерде “инновация” әр түрлі анықталады. Үлкен энциклопедиялық сөздікте бұл ұғым “жаңаша білім беру” деп түсіндіріледі.

Инновациялық құбылыстар білім беру саласында өткен ғасырдың сексенінші жылдары кеңінен тарала бастады. Әдетте инновация бірнеше өзекті мәселелердің түйіскен жерінде пайда болады да, берік түрде жаңа мақсатты шешуге бағытталады, педагогикалық құбылысты үздіксіз жаңғыртуға жетелейді. ” Масырова Р., Линчевская Г - “жаңару” (новшество) дегенімізді былай деп түсіндіреді: “жаңару – белгілі бір адам үшін әділ түрде жаңа ма, әлде ескі ме оған байланысты емес, ашылған уақытынан бірінші қолданған уақытымен анықталатын жаңа идея.

Инновациялық үрдіске түскен ұжым даму барысының бірнеше кезеңін бастан кешірді: 1) жалтақтап күдіктену; 2) даңғазашылдық; 3) тұрақтану; 4) ынтымақтастық қалыптасу. Соңғы екі кезең – инновациялық үрдісті ұжымның шығармашылықпен сезінген, түсінген кезеңдері. Олар әрбір адамның аталған кезеңдерді басынан өткізуімен сәйкестеледі.

Инновация термині қазіргі білім берудің теориясы мен тәжірибесінде кеңінен қолданылып жүр. Бірақ, ғылымда бұл терминнің нақтылы анықтамасы белгілі бір категория ретінде берілмеген. Берілетін анықтамалардың көпшілігі бұл ұғымды кеңінен терең таныта алмайды. Инновацияны “білім беру жүйесіндегі жаңалық енгізу” деп айтсақ, оның мағынасын тарылтқан болар едік.

“инновация” ұғымы ең бірінші XIX ғасырда мәдениеттанушылардың зерттеуінен пайда болды, яғни, бір мәдениет түрлерін екінші ел мәдениетіне енгізу дегенді білдіреді және бұл ұғым этнографияда әлі күнге дейін сақталған.

Инновациялық әдіс – тәсілдерді қолдануда оқытушы сабақты дайын күйінде бағалайды, әрбір білім алушының өзі ізденіп, ғылыми негіздерін өз

бетінше игеріп, ғылыми зерттеуді көздейді, ал оқытушының негізгі міндетіне білім алушының іс-әрекетін бақылау жатады. Әдіскер С.Көшімбетова өзінің зерттеуінде оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін қолданудың мынадай ерекшеліктерін атап көрсеткен:

Ізгілендіру технологиясында педагогика ғылымының алдыңғы қатарлы ғылыми жаңалықтарды тәжірибеде “бала-субъект”, “бала-объект” тұрғысынан енгізіле бастайды да, ал ғылыми білімдер

- Оның тұрмысының әлеуметтік жағдайы мен іс-әрекетінің әлеуметтік нәтижесінің бірлігінде қарастырады;

- Ақпараттық бағдарламалап оқыту – оқытудың мазмұнын пәнаралық байланыс тұрғысынан ұйымдастыру;

- Қоғам мен табиғат заңдылықтарын кіріктіру негізінде меңгеруі;

- Иллюстрациялы түсіндірмелі оқытуда “адам-қоғам-табиғат” үйлесімдік бағыттағы дүниетанымында жүйелі саналы мәдениет қалыптасады;

- Саралап деңгейлеп оқыту технологиясында оқытудың мазмұны мен әдістері шығармашылық ізденіс іс-әрекет жасау негізінде адамның инновациялық қабілеттерінің қалыптасуына бағытталады;

- Оқытушы білмейтін шығармашылық ізденіс негізінде өмірге келген жаңа қабілет;

- Дербес оқыту технологиясы оқу-тәрбие үрдісінде ғылымның негіздерін игерту үшін ізгілік, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыра отырып, жеке тұлғаның әлеуметтік-психологиялық жауапкершілігін арттырады;

Қазір республика оқу орындары ұсынып отырған көп нұсқалыққа байланысты өздерінің қалауына сәйкес кез-келген үлгі бойынша қызмет етуіне мүмкіндік алды. Бұл бағытта білім берудің әртүрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар. Сондықтан әртүрлі оқыту технологияларын оқу мазмұны әрбір білім алушының жас және жеке дара психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибеде сынап қараудың маңызы зор.

Жоғарғы білімді дамытудың негізгі үрдісі мамандар даярлау сапасын арттыру, қарқынды ғылыми-зерттеу қызметімен ықпалдастырылған инновациялық білімді дамыту, білім беру мен ақпараттық технологияларды жетілдіру болып табылады.

Қазіргі күні инновация деп көбінесе жаңа технологияларды, әдістер мен құралдарды жасау және қолдануды айтса, сонымен бірге жаңа идеяларды, процестерді бірлікте жетілдірудің де жүйесі. Сондықтан оқыту мен тәрбиедегі жаңа технология инновациялық идеяларды енгізу, жаңарту нысаны болып табылады.

инновация өзінің даму барысында белгілі бір өмірлік даму сатыларынан тұрады:

- жаңа идеяның пайда болуы;
- мақсат қоюшылық;

- тарату және жойылу.

Инновациялық процестерді ендіру үш өзара байланысты күштер анықталады:

- Енгізілген технологияның ерекшеліктерімен;
- Жаңашылдардың инновациялық әлеуетімен;
- Жаңалықты енгізу жолдарымен.

Жаңа инновациялық оқыту технологиясы кәсіптік қызметтің ерекше түрі болып табылады. Инновациялық оқыту технологиясын меңгеру үшін педагогикалық аса зор тәжірибені жұмылдыру қажет. Бұл өз қызметіне шығармашылықпен қарайтын, жеке басының белгілі іскерлік қасиеті бар адамды қажет ететін жұмыс. Шындығында да әрбір оқытушы жаңа инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалыптастырады.

Әдебиеттер:

1. Бұзаубақова К. Жаңа педагогикалық технологияны меңгеру - міндет. // қазақстан мектебі. № 9-10. 2005. 25-26 б.
2. Байғазиева Г. Жаңа педтехнология . // қазақстан мектебі. № 8.2005. 53-54 б.
3. Бұзаубақова К. Жаңа педагогикалық технологиялар . // қазақстан мектебі. № 4. 5-8 б. 2005
4. Арысбаева З. Инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану ерекшеліктері. // қазақстан мектебі. № 1. 2007 . 69-70 б.

Токмамбетова И.Ш.

ст. преп. кафедры гражданского права и гражданского процесса, трудового права

Абайдельдинов Т.М.

к.ю.н. доц. кафедры гражданского права и гражданского процесса, трудового права

Применение инновационных технологий по проведению отдельных семинарских (практических) занятий по дисциплине Международное частное право

Семинарские занятия по дисциплине МЧП рекомендуется проводить в разнообразных активных формах обучения: круглые столы, дискуссии, игровые ситуации и др. Для эффективности проведения занятий группу до первого рубежного контроля следует разделить на малые 4-5 группы по принципу 1,2,3,4. Созданным группам надо выбрать названия типа «весна», «лето», «осень» и «зима». Подобная система поможет студентам приобрести навыки работы в случайном коллективе, а после первого рубежного контроля разрешается самим студентам сформировать свои подгруппы, чтобы последние могли показать свой наивысший потенциал.

Студенты в малых подгруппах учатся распределять обязанности по выполнению коллективного занятия, более слабым и неподготовленным получить опыт и пример работы с источниками по теме занятия.

Семинар: тема «Понятие международного частного права. Источники международного частного права». Для того, чтобы преподаватель смог оценить индивидуальные возможности студентов (кругозор, использование библиотечных фондов, эрудированность и знания по предыдущим дисциплинам) на первом занятии рекомендуется дать задание написать эссе «Развитие торгово-экономических отношений Казахстана с другими государствами». Объём эссе не должен превышать 3-4 страницы. При оценке работ следует отметить лучшие и подчеркнуть использованные источники. Такая методика поможет преподавателю грамотно распределить собственные усилия для вовлечения всех студентов в учебный процесс и выяснить источник происхождения знаний у студентов (Интернет или учебная литература). Обязательно преподавателю следует проверить как студенты используют свои знания по пройденным дисциплинам на первом курсе (Теория государства и права, история государства и права РК, всеобщая история государства и права, а также римское право)

По теме «**Субъекты международного частного права**» можно использовать методику работы в группе по составлению специального справочника для лиц, не являющихся гражданами Республики Казахстан, иностранных граждан, лиц без гражданства, трудовых мигрантов, беженцев и переселенцев. В брошюре должна быть информация относительно дееспособности указанных лиц, конституционные права, права и обязанности иностранных лиц и нормативно-правовая база международного плана (конвенции и межгосударственные соглашения) и нормы национального законодательства. Брошюра должна обладать иллюстративным материалом и доступными схемами. Размер брошюры – ½ формата листа А-4

По теме «**Брачно-семейные отношения в международном частном праве**» рекомендуется работа группами и презентации. Каждая группа выбирает страну и готовит плакат с фактическим материалом о брачно-семейном законодательстве этой страны и характеризует порядок регулирования брачно-семейных отношений между гражданами Казахстана и иностранными гражданами. На плакате обязательно должны быть схемы, диаграммы, иллюстрации.

Содержание плаката должны отражать следующие вопросы:

1. Понятие брачно-семейных отношений, осложненных иностранным элементом.
2. Условия заключения в Республике Казахстан браков граждан Республики Казахстан с иностранными гражданами, между иностранцами.
3. Понятие, условия признания органами власти Республики Казахстан консульских браков.
4. Расторжение брака с иностранцами в Республике Казахстан, за границей, признание брака недействительным.

5. Коллизионные нормы, определяющие применимое право ко взаимоотношениям между супругами.
6. Правоотношения между родителями и детьми в международном частном праве. Гражданство детей. Усыновление.
7. Установление опеки и попечительства над иностранцами по законодательству Республики Казахстан, над гражданами Республики Казахстан, проживающими за пределами Казахстана.

По теме **«Внешнеэкономические сделки»** все студенты заранее получают образцы внешнеэкономических контрактов (импорт и экспорт), заполняют их по выбору продукции или товара и готовят публичную презентацию на трёх языках. Целью подобного мероприятия является подготовка студентов к возможной работе с контрактной документацией, усвоения навыков подготовки внешнеэкономических договоров. При презентации должны использовать специальную торговую терминологию и специальную литературу (Сборники международных нормативно-правовых актов- Венские конвенции о праве международных договоров и Правила Инкотермс).

Семинар по теме **«Наследственные отношения в международном частном праве»** можно провести в форме электронной презентации слайдов (не менее 10), на которых должны быть отражены следующие вопросы семинара:

1. Понятие, особенности наследственных отношений международного характера. Виды наследования.
2. Правила наследования по закону на территории другого государства.
3. Коллизионные принципы в определении форм завещания, способности составления завещания. Срок принятия наследства.
4. Наследственные права иностранцев в Казахстане, граждан РК за рубежом.
5. Понятие выморочного имущества. Права различных государств на выморочное имущество.

По теме **«Интеллектуальная собственность в международном частном праве»** студенты в малых группах (2-4 человека) готовят электронную презентацию по патентному праву в виде слайдов. Оценивается наличие схем, таблиц, иллюстраций. Слайды должны отражать вопросы семинарского занятия:

1. Понятие, содержание интеллектуальной собственности. Основные институты права интеллектуальной собственности.
2. Международно-правовая охрана авторских прав и смежных прав. Авторские права иностранцев в Казахстане. Внутреннее законодательство Республики Казахстан об авторских правах иностранных граждан на территории Казахстана. Особенности охраны и использования произведений отечественных авторов за рубежом. Общая характеристика международных многосторонних соглашений в области авторского права.
3. Международно-правовая охрана промышленной собственности. Понятие, объекты промышленной собственности. Понятие, особенности прав на

промышленную собственность. Охрана прав иностранцев на промышленную собственность в Республике Казахстан. Правило о конвенционном приоритете. Проблемы патентования, уступки прав и выдачи разрешений на использование объектов промышленной собственности иностранными физическими и юридическими лицами. Условия и порядок предоставления лицензий. Виды лицензионных договоров об использовании объектов промышленной собственности.

4. Характеристика содержания международных соглашений об охране прав промышленной собственности.

Рекомендуемая литература

1. Нормативные правовые акты:

Гражданский кодекс Республики Казахстан (общая, особенная часть).

2. Литература:

Основная:

1. Перетерский И. С. Крылов С. Б. Международное частное право – М. 1959.
2. Лунц Л. А. Курс международного частного права. Общая часть. 1973.
3. Лунц Л. А. Курс международного частного права. Особенная часть. М. 1975.

Дополнительная:

1. Международное частное право: Современные проблемы. Кн. 1, 2. / Отв. ред. М. М. Богуславский. – М., 1993.

*Кусаинова А.К. – старший преподаватель
кафедры гражданского права и гражданского
процесса, трудового права*

*Кусаинов Д.О.- к.ю.н., и.о. доцента кафедры
теории и истории государства и права,
конституционного и административного права*

Особенности применения компетентностного подхода в образовании.

В условиях рыночной экономики, «экономики знаний», когда главный производственный ресурс – это знания и информация, формирование интеллектуального потенциала, способного генерировать новое знание, становится одной из главных задач государства.

Экономический рост страны, в свою очередь, определяется качеством системы образования, формирующей высокообразованную и квалифицированную рабочую силу, обеспечивающую повышение эффективности и технологичности производства.

Сущностное содержание модернизации образования заключается в преобразовании системы с целью обеспечения устойчивого ее развития на основе опережающего характера инновационных научных разработок.

В настоящее время в мире и в Казахстане происходят глобальные изменения в целях образования, в повышении его качества, что соотносится с

задачей обеспечения вхождения человека в профессиональный мир, его адаптации на рынке труда. Эти процессы вызывают необходимость постановки вопроса о более полном, личностно и социально интегрированном результате образования. Общим определением такого интегрального социально-личностно-поведенческого феномена, как результат образования в совокупности мотивационно-ценностных, когнитивных составляющих, выступает понятие компетентность/компетенция.

Во Франции, Великобритании и других странах Европейского Союза с многовековыми традициями в системе образования, а в последние годы и в Казахстане, в решении проблемы качества образования все шире используется закрепленный в Болонской декларации компетентностный подход, который ориентирует оценки качества содержания образования на уровень освоения ключевых компетенций. Его внедрение способствует преодолению знаниевых ориентаций образования, ведет к новому видению самого содержания образования, его методов и технологий.

Компетентностный подход отражает такой вид содержания образования, который не сводится к знаниево-ориентировочному компоненту, а предполагает целостный опыт решения жизненных проблем, выполнения ключевых функций, социальных ролей, компетенций.

На повышение качества образования в Казахстане следует смотреть в последнее время в новом ракурсе. В тексте Закона РК «Об образовании» от 27 июля 2007 г. еще не было упоминания такой категории, как «компетентность» [1].

В целях реализации Указа Президента Республики Казахстан от 1 февраля 2010 года № 922 «О Стратегическом плане развития Республики Казахстан до 2020 года» была разработана Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011 – 2020 годы [2].

Далее, 23 августа 2012 года был принят Государственный общеобязательный стандарт технического и профессионального образования, утвержденный Постановлением Правительства Республики Казахстан [3]. Именно в этом документе были закреплены такие понятия как «компетенция», «базовая компетенция», «профессиональная компетенция».

В соответствии с п.п.5 п.1 Постановления Правительства РК от 23 августа 2012 г. «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования» компетентностным подходом признается самостоятельная организация учебно-воспитательного процесса, подбор педагогических приемов и методов в соответствии с требованиями стандарта [4].

В настоящее время ведущие вузы страны активно реализуют идеи компетентностного подхода, подготовив паспорта и программы формирования профессиональных компетенций. В принятой Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы компетенция занимает центральные позиции.

Понятия «компетентностный подход» и «ключевые компетентности»

получили распространение в конце XX века в связи с дискуссиями о проблемах и путях модернизации образования. Обращение к этим понятиям связано со стремлением определить необходимые изменения в образовании, обусловленные изменениями, происходящими в обществе.

Анализ работ российских и западных ученых (Н. Хомский, Д. Хаймс, Дж. Равенна, Н.В. Кузьмина, А.К. Маркова, А.В. Хуторской, Н.А. Гришанова и др.) позволил условно выделить три этапа становления компетентного подхода в образовании:

Первый этап – 1960-1970 годы характеризуется введением в научный аппарат категории «компетенция», созданием предпосылок разграничения понятий компетенция / компетентность. С этого времени начинается в русле трансформационной грамматики и теории обучения языкам исследование разных видов языковой компетенции, введение понятия «коммуникативная компетентность» (Д. Хаймс).

Второй этап – 1970-1990 годы характеризуется использованием категории компетенция / компетентность в теории и практике обучения языку (особенно неродному), профессионализм в управлении, руководстве, менеджменте, в обучении общению. В это время разрабатывается содержания «социальные компетенции / компетентности». В работе Дж. Равенна «Компетентность в современном обществе», появившейся в Лондоне в 1984 году, дается развернутое толкование компетентности.

Это такое явление, которое «состоит из большого числа компонентов, многие из которых относительно независимы друг от друга, ... некоторые компоненты относятся скорее к когнитивной сфере, а другие к эмоциональной, ... эти компоненты могут заменять друг друга в качестве составляющих эффективного поведения». При этом, как подчеркивает Дж. Равенна, «виды компетентности» суть «мотивированные способности».

Третий этап – 1990г. и по настоящее время характеризуется анализом сущности компетентного подхода и проблем формирования ключевых компетентностей.

Термин «компетенция» (в переводе с латинского – соответствие, соразмерность) – имеет два значения:

- круг полномочий какого-либо учреждения или лица;
- круг вопросов, в которых данное лицо обладает познаниями, опытом.

Освоение определенного уровня компетенции рассматривается как способность использовать и сочетать знания, умения и опыт в зависимости от меняющихся требований конкретной ситуации или проблемы. Другими словами, уровень компетенции определяется способностью справляться со сложными непредсказуемыми ситуациями и изменениями.

Та система образования, которая существует сегодня, сложилась в эпоху нового времени и основана на передаче знания о чем-то, то есть это знание всегда содержательно.

Модернизация системы образования становится основой динамического, экономического роста и социального развития общества. Высшая школа обеспечивает формирование инновационного общества,

определяет важнейшие качества личности: инициативность, способность творчески мыслить и находить нестандартные решения, умение выбирать профессиональный путь, готовность обучаться в течение всей жизни; именно их формирование и развитие обуславливает качественное изменение системы образования.

В свете современных требований к выпускнику, которые складываются под влиянием ситуации на рынке труда и таких процессов, как ускорение темпов развития общества и повсеместной информатизации среды, авторитарнорепродуктивная система обучения устарела.

Образование, ориентированное только на получение знаний, означает в настоящее время ориентацию на прошлое. В меняющемся мире система образования должна формировать такие новые качества выпускника как инициативность, инновационность, мобильность, гибкость, динамизм и конструктивность.

Воспитание такой социально и профессионально активной личности требует от педагогов современной высшей школы применения совершенно новых методов, приемов и форм работы. Чтобы сформировать компетентного выпускника во всех потенциально значимых сферах профессионального образования и собственно жизнедеятельности, необходимо применять активные методы обучения, технологии, развивающие, прежде, всего, познавательную, коммуникативную и личностную активность нынешних студентов.

Список использованных источников:

1. Закон РК «Об образовании» от 27 июля 2007 г. (с изменениями и дополнениями по состоянию на 4.12.2015 г.) //www.zakon.kz
2. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011 – 2020 годы//www.zakon.kz
3. «Государственный общеобязательный стандарт технического и профессионального образования», утвержденный Постановлением Правительства Республики Казахстан 23 августа 2012 года №1080//www.zakon.kz
4. Постановление Правительства РК от 23 августа 2012 г. №1080 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования» //www.zakon.kz

Муксинова А.Т.

*старший преподаватель
кафедры гражданского права
и гражданского процесса,
трудового права*

Интерактивные формы проведения занятий

Интерактивные методы обучения являются одним из важнейших средств совершенствования профессиональной подготовки студентов в высшем учебном заведении. Преподавателю теперь недостаточно быть

просто компетентным в области своей дисциплины, давая теоретические знания в аудитории. Необходимо несколько иначе подходить к современному учебному процессу. Результаты большинства исследований подтвердили, что использование интерактивных методов является самым эффективным путем обучения, который будет способствовать оптимальному усвоению нового и закреплению старого материала. Студентам легче вникать, понимать и запоминать то, что они смогли изучить, если они станут субъектами учебного процесса. Исходя из этого, методические разработки по любой дисциплине обязательно должны включать в себя интерактивные методы обучения. Благодаря этому в учебный процесс будут включены все студенты, без исключения.

В зависимости от содержания темы, профиля и уровня подготовки обучающихся, специфики учебной дисциплины выбирается форма проведения занятия, среди которых: развернутая беседа на основании плана, предложенного преподавателем; устный опрос обучающихся по вопросам плана семинара; прослушивание и обсуждение докладов (рефератов) обучающихся; обсуждение письменных рефератов, заранее подготовленных отдельными обучающимися (слушателями) и затем до семинара прочитанных всей группой; семинар - кейз-стади; «мозговая атака»; семинар-коллоквиум; комментированное чтение и анализ документов (литературы); семинар-дискуссия; семинар - деловая игра.; семинар - ролевая игра; семинар-тренинг; семинар - «круглый стол»; семинар - практическое занятие; смешанная форма, с элементами различных форм проведения.

Интерактивные методы обучения в ВУЗе подразумевают постоянное взаимодействие, участники которого находятся в режиме непрерывного диалога, беседы. Они ориентированы на взаимоотношение студентов как с преподавателями, так и друг с другом. Причем доминирующую позицию должны занимать именно учащиеся, роль преподавателя сводится к направлению их работы на достижение основных целей данного занятия. Интерактивные методы обучения помогут решить следующие проблемы: формирование у обучающихся интереса к дисциплине; оптимальное усвоение рабочего материала; развитие интеллектуальной самостоятельности, поскольку студентам необходимо индивидуально искать пути и варианты решения проблемы; обучение работе в команде, терпимости к чужой точке зрения; обучение уважению права каждого на собственное мнение, его достоинства; установление взаимодействия между учащимися; формирование у студентов мнений, отношений, профессиональных и жизненных навыков.

Интерактивные методы должны внедряться с учетом ряда принципов. Первый закон. Занятие не является лекцией, а является общей работой. Второй закон. Все участники должны быть равны вне зависимости от социального статуса, возраста, места работы и опыта. Третий закон. У студентов и у преподавателя есть право на то, чтобы иметь и высказывать свое мнение абсолютно по любому вопросу. Четвертый закон. На занятиях не должно быть места для прямой критики личности. Комментироваться может

исключительно идея. Пятый закон. Все, что было сказано на уроках, не является руководством к действию, а является информацией к размышлению. Методы интерактивного обучения должны включать в себя определенный алгоритм проведения. На этапе подготовки к занятию преподавателю рекомендуется тщательно продумать возможные варианты развития событий. Для этой цели подготавливается дополнительный материал. Помимо этого, необходимо учесть возраст студентов, временные рамки занятия, особенности темы и так далее. Занятие должно начинаться со вступления, во время которого участникам дается информация о его целях, основных правилах и законах. В основную часть рекомендуется включить не более двух заданий. Причем первое будет служить для разогрева. Основное упражнение нужно продумать очень тщательно, чтобы оно оптимально решало поставленные на уроке цели и задачи. Заключение рекомендуется проводить в форме рефлексии, чтобы каждый студент смог осознать, что он узнал нового, какие умения и навыки сформировал.

В настоящее время учебный процесс требует постоянного совершенствования, так как происходит смена приоритетов и социальных ценностей: научно-технический прогресс все больше осознается как средство достижения такого уровня производства, который в наибольшей мере отвечает удовлетворению постоянно повышающихся потребностей человека, развитию духовного богатства личности. Поэтому современная ситуация в подготовке специалистов требует коренного изменения стратегии и тактики обучения в вузе. Главными характеристиками выпускника любого образовательного учреждения являются его компетентность и мобильность. В этой связи акценты при изучении учебных дисциплин переносятся на сам процесс познания, эффективность которого полностью зависит от познавательной активности самого студента. Успешность достижения этой цели зависит не только от того, что усваивается (содержание обучения), но и от того, как усваивается: индивидуально или коллективно, в авторитарных или гуманистических условиях, с опорой на внимание, восприятие, память или на весь личностный потенциал человека, с помощью репродуктивных или активных методов обучения.

Наиболее удачными методами в усвоении студентами знаний являются активные методы обучения. Суть активных методов обучения, направленных на формирование умений и навыков, состоит в том, чтобы обеспечить выполнение студентами тех задач, в процессе решения которых они самостоятельно овладевают умениями и навыками.

Проявление и развитие активных методов обучения обусловлено тем, что перед обучением были поставлены задачи не только усвоения студентами знаний и формирования профессиональных умений и навыков, но и развития творческих и коммуникативных способностей личности, формирования личностного подхода к возникающей проблеме.

Так, непосредственное вовлечение студентов в активную учебно-познавательную деятельность в ходе учебного процесса связано с

применением приемов и методов, получивших обобщенное название «активные методы обучения».

Преподаватель в своей профессиональной деятельности использует ту классификацию и группу методов, которые наиболее полно помогают осуществлению тех дидактических задач, которые он ставит перед занятием. И активные методы обучения являются одним из наиболее эффективных средств вовлечения студентов в учебно-познавательную деятельность.

Существуют имитационные и неимитационные формы организации обучения с использованием активных методов обучения. Рассмотрим характеристику неимитационных методов: лекции, семинары, дискуссии, коллективную мыслительную деятельность.

1. Лекции

1. Лекции нетрадиционной формы проведения

Проблемная лекция начинается с вопросов, с постановки проблемы, которую в ходе изложения материала необходимо решить. Проблемные вопросы отличаются от не проблемных тем, что скрытая в них проблема требует не однотипного решения, то есть готовой схемы решения в прошлом опыте нет. Для ответа на него требуется размышление, когда для ответа на не проблемный вопрос существует правило, которое нужно знать.

Проблемные лекции обеспечивают творческое усвоение будущими специалистами принципов и закономерностей изучаемой науки, активизируют учебно-познавательную деятельность студентов, их самостоятельную аудиторную и внеаудиторную работу, усвоение знаний и применение их на практике.

2. Лекция-визуализация

Данный вид лекции является результатом нового использования принципа наглядности, содержание данного принципа меняется под влиянием данных психолого-педагогической науки, форм и методов активного обучения.

Лекция-визуализация учит студентов преобразовывать устную и письменную информацию в визуальную форму, что формирует у них профессиональное мышление за счет систематизации и выделения наиболее значимых, существенных элементов содержания обучения.

3. Лекция вдвоем

В этой лекции учебный материал проблемного содержания дается студентам в живом диалогическом общении двух преподавателей между собой. Здесь моделируются реальные профессиональные ситуации обсуждения теоретических вопросов с разных позиций двумя специалистами, например теоретиком и практиком, сторонником или противником той или иной точки зрения и т. п.

Лекция вдвоем заставляет студентов активно включаться в мыслительный процесс. При представлении двух источников информации задача студентов – сравнить разные точки зрения и сделать выбор, присоединиться к той или иной из них или выработать свою.

4. Лекция с заранее запланированными ошибками

Эта форма проведения лекции была разработана для развития у студентов умений оперативно анализировать профессиональные ситуации, выступать в роли экспертов, оппонентов, рецензентов, вычленять неверную или неточную информацию.

Подготовка преподавателя к лекции состоит в том, чтобы заложить в ее содержание определенное количество ошибок содержательного, методического или поведенческого характера. Список таких ошибок преподаватель приносит на лекцию и знакомит с ними студентов только в конце лекции. Подбираются наиболее часто допускаемые ошибки, которые делают как студенты, так и преподаватели в ходе чтения лекции. Преподаватель проводит изложение лекции таким образом, чтобы ошибки были тщательно скрыты и их не так легко можно было заметить студентам. Это требует специальной работы преподавателя над содержанием лекции, высокого уровня владения материалом и лекторского мастерства.

Задача студентов заключается в том, чтобы по ходу лекции отмечать в конспекте замеченные ошибки и назвать их в конце лекции. На разбор ошибок отводится 10–15 минут. В ходе этого разбора даются правильные ответы на вопросы – преподавателем, студентами или совместно. Количество запланированных ошибок зависит от специфики учебного материала, дидактических и воспитательных целей лекции, уровня подготовленности студентов.

5. Лекция-пресс-конференция

Форма проведения лекции близка к форме проведения пресс-конференций, только со следующими изменениями.

Преподаватель называет тему лекции и просит студентов письменно задавать ему вопросы по данной теме. Каждый студент должен в течение 2–3 минут сформулировать наиболее интересующие его вопросы, написать на бумажке и передать преподавателю. Затем преподаватель в течение 3–5 минут сортирует вопросы по их смысловому содержанию и начинает читать лекцию. Изложение материала строится не как ответ на каждый заданный вопрос, а в виде связного раскрытия темы, в процессе которого формулируются соответствующие ответы. В завершение лекции преподаватель проводит итоговую оценку вопросов как отражения знаний и интересов слушателей.

6. Лекция-беседа

Лекция-беседа, или «диалог с аудиторией», является наиболее распространенной и сравнительно простой формой активного вовлечения студентов в учебный процесс. Эта лекция предполагает непосредственный контакт преподавателя с аудиторией. Преимущество лекции-беседы состоит в том, что она позволяет привлекать внимание студентов к наиболее важным вопросам темы, определять содержание и темп изложения учебного материала с учетом особенностей студентов.

7. Лекция-дискуссия

В отличие от лекции-беседы здесь преподаватель при изложении лекционного материала не только использует ответы студентов на свои

вопросы, но и организует свободный обмен мнениями в интервалах между логическими разделами.

Дискуссия – это взаимодействие преподавателя и студентов, свободный обмен мнениями, идеями и взглядами по исследуемому вопросу.

Это оживляет учебный процесс, активизирует познавательную деятельность аудитории и, что очень важно, позволяет преподавателю управлять коллективным мнением группы, использовать его в целях убеждения, преодоления негативных установок и ошибочных мнений некоторых студентов. Эффект достигается только при правильном подборе вопросов для дискуссии и умелом, целенаправленном управлении ею.

Выбор вопросов для активизации слушателей и темы для обсуждения осуществляется самим преподавателем в зависимости от конкретных дидактических задач, которые преподаватель ставит перед собой для данной аудитории.

8. Лекция с разбором конкретных ситуаций

Данная лекция по форме похожа на лекцию-дискуссию, однако на обсуждение преподаватель ставит не вопросы, а конкретную ситуацию. Обычно такая ситуация представляется устно или в очень короткой видеозаписи, диафильме. Поэтому изложение ее должно быть очень кратким, но содержать достаточную информацию для оценки характерного явления и обсуждения.

II. Метод «круглого стола»

Эта группа методов включает в себя: различные виды семинаров и дискуссий. В основе этого метода лежит принцип коллективного обсуждения проблем, изучаемых в системе образования. Главная цель таких занятий состоит в том, чтобы обеспечить студентам возможность практического использования теоретических знаний в условиях, моделирующих форму деятельности научных работников.

1. Учебные семинары

Ведущие интерактивные методы обучения следующие:

Семинарское занятие представляет собой комплексную форму и завершающее звено в изучении определенного раздела предусмотренных учебно-тематическим планом проблем (тем) дисциплины.

Комплексность данной формы занятий определяется тем, что в ходе его проведения сочетаются выступления обучающихся и преподавателя; положительное толкование (рассмотрение) обсуждаемой проблемы и анализ различных, часто дискуссионных позиций; обсуждение мнений обучающихся и разъяснение (консультация) преподавателя; углубленное изучение теории и приобретение навыков умения ее использовать в практической работе.

Особенность семинарского занятия - возможность равноправного и активного участия каждого обучающегося в обсуждении рассматриваемых вопросов. По своему назначению семинарское занятие, в процессе которого обсуждается та или иная научная проблема, способствует:

- углубленному изучению определенного раздела дисциплины, закреплению знаний;

- отработке методологии и методических приемов познания;
- выработке аналитических способностей, умения обобщения и формулирования выводов;
- приобретению навыков использования научных знаний в практической деятельности.
- выработке умения кратко, аргументированно и ясно излагать обсуждаемые вопросы;
- осуществлению контроля преподавателя за ходом обучения.

Как показывает практика, весьма эффективным способом овладения материалом служит использование на семинаре таких форм обучения, как решение задач, анализ статистического материала, рассмотрение разного рода ситуаций, решение задач по кодексу и тд.

Междисциплинарный семинар. На занятие выносится тема, которую необходимо рассмотреть в различных аспектах: политическом, экономическом, научно-техническом, юридическом, нравственном и психологическом. На него также могут быть приглашены специалисты соответствующих профессий и педагоги данных дисциплин. Между студентами распределяются задания для подготовки сообщений по теме. Метод междисциплинарного семинара позволяет расширить кругозор студентов, приучает к комплексной оценке проблем, видеть межпредметные связи.

Проблемный семинар. Перед изучением раздела курса преподаватель предлагает обсудить проблемы, связанные с содержанием данного раздела, темы. Накануне студенты получают задание отобрать, сформулировать и объяснить проблемы. Во время семинара в условиях групповой дискуссии проводится обсуждение проблем. Метод проблемного семинара позволяет выявить уровень знаний студентов в данной области и сформировать стойкий интерес к изучаемому разделу учебного курса.

Тематический семинар. Этот вид семинара готовится и проводится с целью акцентирования внимания студентов на какой-либо актуальной теме или на наиболее важных и существенных ее аспектах. Перед началом семинара студентам дается задание – выделить существенные стороны темы, или же преподаватель может это сделать сам в том случае, когда студенты затрудняются, проследить их связь с практикой общественной или трудовой деятельности. Тематический семинар углубляет знания студентов, ориентирует их на активный поиск путей и способов решения затрагиваемой проблемы.

Ориентационный семинар. Предметом этих семинаров становятся новые аспекты известных тем или способов решения уже поставленных и изученных проблем, опубликованные официально материалы, указы, директивы и т. п. Например, закон об образовании Республики Казахстан, студентам предлагается высказать свои соображения, свое мнение, свою точку зрения по данной теме, возможные варианты исполнения данного закона. Метод ориентационных семинаров помогает подготовить студентов к

активному и продуктивному изучению нового материала, аспекта или проблемы.

Системный семинар. Проводятся для более глубокого знакомства с разными проблемами, к которым имеет прямое или косвенное отношение изучаемая тема. Например: «Система управления и воспитания трудовой и социальной активности».

Метод системных семинаров раздвигает границы знаний студентов, не позволяет замкнуться в узком кругу темы или учебного курса, помогает обнаружить причинно-следственные связи явлений, вызывает интерес к изучению различных сторон общественно-экономической жизни.

2. Учебные дискуссии

Они могут проводиться:

- по материалам лекций;
- по итогам практических занятий;
- по проблемам, предложенным самими студентами или преподавателем, если студенты затрудняются;
- по событиям и фактам из практики изучаемой сферы деятельности;
- по публикациям в печати.

Метод учебной дискуссии улучшает и закрепляет знания, увеличивает объем новой информации, вырабатывает умения спорить, доказывать свое мнение, точку зрения и прислушиваться к мнению других.

3. Учебные встречи за «круглым столом»

При использовании данного метода можно приглашать различных специалистов, занимающихся изучением рассматриваемой проблемы или работающих по изучаемой студентами теме. Это могут быть ученые, экономисты, деятели искусства, представители общественных организаций, государственных органов и т. п.

Перед такой встречей преподаватель предлагает студентам выдвинуть интересующую их по данной теме проблему и сформулировать вопросы для их обсуждения. Если студенты затрудняются, то преподаватель может предложить ряд проблем и вместе со студентами выбрать более интересную для них. Выбранные вопросы передаются приглашенному специалисту «круглого стола» для подготовки к выступлению и ответам. Одновременно на «круглый стол» могут быть приглашены несколько специалистов, занимающихся исследованием данной проблемы. Чтобы заседание «круглого стола» проходило активно и заинтересованно, необходимо настроить слушателей на обмен мнениями и поддерживать атмосферу свободного обсуждения.

При применении всех этих форм занятий студенты получают реальную практику формулирования своей точки зрения, осмысления системы аргументации, т. е. превращения информации в знание, а знаний в убеждения и взгляды.

Коллективная форма взаимодействия и общения учит студентов формулировать мысли на профессиональном языке, владеть устной речью, слушать, слышать и понимать других, корректно и аргументированно вести

спор. Совместная работа требует не только индивидуальной ответственности и самостоятельности, но и самоорганизации работы коллектива, требовательности, взаимной ответственности и дисциплины. На таких семинарах формируются предметные и социальные качества профессионала, достигаются цели обучения и воспитания личности будущего специалиста.

Особенности коллективной мыслительной деятельности в том, что в ней существует жесткая зависимость деятельности конкретного студента от сокурсника; она помогает решить психологические проблемы коллектива; происходит «передача» действия от одного участника другому; развиваются навыки самоуправления.

Имеются различные формы организации и проведения данного вида занятий, такие как пресс-конференция, интеллектуальный футбол, «поле чудес», «лото», «морской бой», «ромашка» и т. д.

Главной задачей высшего учебного заведения на современном этапе является подготовка специалистов, способных нестандартно, гибко и своевременно реагировать на изменения, которые происходят в мире. Поэтому для подготовки студентов к профессиональной деятельности в будущем и используются инновационные методы обучения в вузе.

К таким методам относится проблемное обучение, предусматривающее формирование навыков для решения проблемных задач, которые не имеют однозначного ответа, самостоятельной работы над материалом и выработку умений применять обретенные знания на практике.

Также инновационные методы обучения предусматривают интерактивное обучение. Оно направлено на активное и глубокое усвоение изучаемого материала, развитие умения решать комплексные задачи. Интерактивные виды деятельности включают в себя имитационные и ролевые игры, дискуссии, моделирующие ситуации.

Одним из современных методов является обучение через сотрудничество. Он используется для работы в малых группах. Этот метод ставит своей задачей эффективное усвоение учебного материала, выработку способности воспринимать разные точки зрения, умение сотрудничать и разрешать конфликты в процессе совместной работы.

Применяемые на современном этапе инновационные методы обучения в вузе предусматривают и метод, приоритетом которого являются нравственные ценности. Он способствует формированию индивидуальных нравственных установок, основанных на профессиональной этике, выработке критического мышления, умения представлять и отстаивать собственное мнение.

Инновационные методы позволили изменить и роль преподавателя, который является не только носителем знания, но и наставником, инициирующим творческие поиски студентов.

Использованная литература:

1. Кукушкин В.С. Теория и методика обучения [Текст]/ В.С. Кукушкин. – Ростов н/Д. : Феникс, 2005, - 474 с.

2. Наука в образовании: Электронное научное издание [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://technomag.edu.ru/rub/20155/index.html>.
3. Панина Т. С. , Вавилова Л.Н. Современные способы активизации обучения. —М.: Академия, 2008. –176 с.

Қарашева Ж.Т.

*азаматтық құқық және заматтық істер жүргізу,
еңбек құқығы кафедрасының аға оқытушысы*

Педагогикалық жүйедегі жаңашылдықты дамыту

Бүгінде еліміздің жоғары оқу орындарында жас мамандарды даярлауда жаңа заман талаптарына сай озық, ұлттық дәстүр рухында тәрбиелеп, өмірге әзірлеу сияқты жауапты міндеттер артып отыр. Бұл міндеттерді абыроймен орындау үшін ұстаздар қауымы ғылыми-әдістемелік және оқу-тәрбие жұмыстарына шығармашылықпен қарап, күні бүгінге дейін іске қосылмай келе жатқан тәрбие құралдарын пайдалануы, жаңа оқыту технологияларын тиімді қолдануы керек екені анық. Қазіргі заманғы оқыту технологиясы педагогикалық және психологиялық ілімдер негізінде жасалған дамытушы, жеке бағдарлы, мақсатты технология болып табылады[1]. Қазіргі талапқа сай жаңа технологиялардың берілетін білім деңгейінің кеңейтілуінің және студенттердің білім дәрежесінің артуын талап ету қоғам қажеттілігі. Білікті маман, білгір ұстаз дайындау әрбір педагогтің міндеті және де озық технологияны пайдалану шеберлігіне байланысты. “Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие процесін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі”, - деп көрсетеді С.В.Селевко.

Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасының жобасында «Жоғары білімді дамытудың негізгі үрдісі мамандар даярлау сапасын арттыру, қарқынды ғылыми зерттеу қызметімен ықпалдастырылған инновациялық қажеттіліктерімен тығыз байланысты білім бұеру және техногияларды жетілдіру кәзі» деп атап көрсеткендей, қазіргі білім беру саласындағы басты мәселе: әлеуметтік педагогикалық ұйымдастыру тұрғысынан білім мазмұнына жаңалық енгізудің тиімді жаңа әдістерін іздестірумен және оларды жнзеге асыра алатын болашақ мамандарды даярлау болып отыр.Қазіргі заман педагогтерінің негізгі мақсаты білім алушылардың білімін сапалы ету, оның толыққанды жеке тұлға болып қалыптасуына мүмкіндік жасау.Осыған орай, соңғы кезде оқытудың әр түрлі педагогикалық технолгиялары жасалып, мектеп өміріне енгізіліп қолдануда.Педагогика ғылымында баланы оқыту мен тәрбиелеудің міндетіжан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру болғандықтан,жаңа технология бойынша әдістемелік жүйенің басты бөлігі оқыту мақсаты болып

қалады. Педагогикалық технологияны меңгерудің міндеттері, жолдары, қолданудың әдіс-тәсілдері соныммен қатар педагогикалық технологияның түрлері оны оқу-үдерісінде қолданудың тиімділігі қарастырылады. Жаңа педагогикалық технологияларды пайдалану. Даярлаудың қазіргі кездегі қалыптасқан жүйесі оның құрылымын, ұйымдастырылуын, мектеп практикасымен және білім беру жүйесіндегі инновациялық үрдістерімен өзара байланысын қайта қарауды талап етеді. Биыл жоғары оқу орнында мамандар даярлаудың сапасын арттыруда мұғалім тұлғасының өздігінен дамуына, оның шығармашылық қабілетінің артуына мүмкіндік жасауды және оқу-тәрбие үрдісін жетілдіруді қамтамасыз ететін жаңа педагогикалық технологияларды пайдалану көзделеді. Технологияны педагогикалық іс-әрекетті қайта құрудың жүйелі тұтас құралы ретінде тиімді пайдалану оқу-тәрбие үрдісінің сапасын жақсартуға, жеке тұлғаны дамыту міндеттерін шешуге септігін тигізеді. Бүгінгі таңда педагогикалық технология мәселесі теориялық және ғылыми-қолданбалы бағыт тұрғысынан зерттеу арқауы болып отыр. Теориялық тұрғыдан алып қарағанда, педагогикалық технология - педагогиканың категориясы ретінде қарастырылады оның мәні мен құрылымы айқындалады, педагогикалық іс-әрекеттің әртүрлі саласындағы (дидактика, тәрбие, білім беруді басқару) педагогикалық технологияның ғылыми негіздерін оқып-үйренеді, педагогикалық технологияны жобалаудың әдіснамасы мен теориясы зерттеледі және педагогикалық технология теориясының негіздері ашып көрсетіледі. Ғылыми-педагогикалық зерттеулерге жасалынған талдау жаңа педагогикалық технологиялардың бірнеше түрлерін бөліп көрсетуге мүмкіндік берді. Енді солардың ішінен жоғары оқу орындарының оқу үрдісінде қолдануға ұсынылатын бір қатарына тоқталайық. Оқытудан күтілетін нәтижелер тізбесін негізге ала отырып, әртүрлі деңгейдегі тапсырма түрлерін ауызша тексеру, жазбаша тексеру, тапсырма беру, жауапты талдау тапсырмалары, бір ғана дұрыс жауабы бар тапсырмалар, ашық және еркін жауабы бар тапсырмалар, түрлі практикалық сипаттағы тапсырмалар түрінде қарастыруға болады. Тапсырмалардың мұндай түрлері оқушының іс-әрекеттік -компетенттік тәсілге (өз бетінше іздену, өз бетінше білім алу, өзін-өзі білім алуға әрбиелеу, дамыту) бейімделуіне мүмкіндік береді. Әртүрлі әдістерді қолдану және В.В.Давыдов) дамыта оқыту жүйесі жеке тұлғаны жеделдете қарқынды, барлық сапалармен сәйкестікте жан-жақты дамытуға бағытталған, оқытудың модульдік технологиясы (В.М.Монахов) оқу үрдісін мақсатты жобалап, құруға болады.

[2] Оқу -тәрбие үрдісінде қолданып, айтарлықтай нәтиже беріп жүрген жаңа педагогикалық технологиялар мыналар: Лысенкованың алдын ала оқыту, Хазанскиннің есептер шығару, Палтышевтың физиканы есептеп шығару, Шаталовтың интенсивті оқыту (тірек сигналдарын пайдалану арқылы), Эрдниевтің мәселелік оқыту оқытудың белсенді әдісі, т.т. Соңғы жылдары оқытудың модульдік технологиясымен Дьяченконың оқытудың ұжымдық тәсілі, сондай-ақ профессор Қарайевтің оқытуды дифференциялау және білім беру демократияландыру мен ізгілендіру ұстанымдарына негізделген жаңа педагогикалық компьютерлік технологиясы еліміздің кәштеген

мектептерінде қолданылып жүр. Мәселен, Л. Б. Эльконин, В. В. Давыдовтың бірлесіп жасаған «Дамыта оқыту жүйесі» бір-бірімен тығыз байланысты әрі мынадай ұстанымдардан құралады. [3] Инновациялық оқыту дәстүрлі дидактикамен қатарласа жүргенімен, оның өзіндік айырмашылықтарымен өзгешеліктеріне мән беруге тура келеді. Мәселен, оқытудағы ұстаным мектептегі оқыту бағдаламасында көрсетілген нұсқауды орындап, ондағы мағлұматтарды беру, оны қайталап пысықтап меңгерту болса, инновациялық оқытудағы мақсат-іс-әрекет барысында қабілетін оятып, түрлі жағдай жасау арқылы олардың өзінше әрекеттенуіне бағдар беріп, шығармашылыққа талпындыру. Қазіргі білім беру жүйесіндегі жаңа педагогикалық технологиялардың танымалдыққа ие: саралап оқыту; дамыта оқыту; деңгейлеп оқыту; шоғырландырып, қарқынды оқыту; модульдік оқыту; блок-модульдік оқыту; жобалап оқыту технологияларымен қатар, тікелей ақпараттық – коммуникациялық технологиялар көмегімен жүзеге асырылатын: компьютерлік технология; мультимедиа технологиясы; қашықтықтан оқыту технологиясы; желілік технология; интернет технология; интерактивтік технология деп аталатын түрлерін білім берудегі инновациялық технологиялар тобына жатқызамыз. Барлық жаңа технологияның алдымен қоятын мақсаты — білім алушының жеке басының дара және дербес ерекшеліктерін ескеріп, олардың өз бетінше ізденуін арттырып, шығармашылықтарын қалыптастыру болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Тапаева А. П., Кожагельдиева Г. Т. Оқытудың инновациялық технологиялары – шәкірттің тұлғалық болмысын дамыту құралы // Молодой ученый. — 2014. — №4.1. — С. 48-50.
2. Бұзаубақова К.Ж. Жаңа педагогикалық технология. Оқу құралы. Алматы: Жазушы, 2004. 208 б.
3. Б. Ибраимова. Ақпараттық технология- нәтижелі білім берудің көзі. Қазақстан мектебі, №11, 2012, 5 бет

Худайбердина Д.А.

ст.преподаватель

кафедры иностранных языков,

факультета Филологии и Мировых языков,

КазНУ им. аль-Фараби

Использование инновационных методов преподавания в Вузе

В настоящее время ведется интенсивный поиск и внедрение новых форм и методов обучения студентов. В связи с этим, одними из основных задач, которые должен ставить перед собой современный преподаватель, являются следующие: проведение обучения в интерактивном режиме; повышение интереса студентов к изучаемой дисциплине; приближение учебного процесса к практике повседневной жизни, а именно:

формирование навыков коммуникации, адаптация к быстроменяющимся условиям жизни, социализация, повышение психологической стрессоустойчивости, обучение навыкам урегулирования конфликтов и т.д. Таким образом, основная задача качественно новой образовательной системы сводится к достижению устойчивого интереса студентов к изучаемому предмету, к самообразованию ещё с первых курсов обучения, а также привлечение к научным поискам. Для этого, необходимо изначально настраивать систему психологического мышления студентов уметь получать знания и осваивать будущую профессию. Студент, как будущий специалист, должен понимать, каким образом, получив социальные и профессиональные навыки, он сможет применить их в практической деятельности. Именно инновационные методы и технологии в преподавании смогут помочь преподавателю в решении поставленных задач.

Изначально, преподавание должно включать в себя два основных компонента: отправка и получение информации. Основной проблемой многих преподавателей является то, что они стараются распространять знания через призму своего понимания предмета, ориентируясь лишь на собственный опыт и убеждения. А при оценивании знаний, когда студент отвечает своими словами, а не точными фразами из учебников и лекций, преподаватель начинает оценивать ответ как не соответствующий пониманию предмета. Инновационные методы в преподавании предусматривают оценку творческих подходов к пониманию дисциплины, а также умения находить нестандартные решения стандартных проблем [1].

Образование должно стать интересным и увлекательным процессом, способствующим личностному и профессиональному росту человека, а не формальной процедурой для получения аттестата.

В контексте «классического» образования, преподаватель является отправителем информации, а студент – получателем. В таком случае, часто используется метод «chalk-and-talk», т.е. «мел-и-разговор». Это популярный метод, который использовался в течение многих десятилетий в качестве образовательной стратегии во многих учебных заведениях. В таких случаях, режим обучения, как правило, пассивен, а учащиеся играют незначительную роль в их процессе обучения.

Традиционные образовательные подходы привели к несоответствию между тем, что преподается студентам в Вузе и тем, что нужно отрасли. Таким образом, многие учреждения переходят к проблемно-ориентированному обучению, которое основывается на решении задач с помощью реальных проблем.

Основные методические инновации также связаны с применением интерактивных форм и методов обучения. Внедрение таких форм обучения является одним из важнейших направлений совершенствования подготовки студентов в современном Вузе. Студенты легче вникают, понимают и запоминают материал, который они изучали посредством их активного вовлечения в учебный процесс.

В целом, можно выделить три формы взаимодействия преподавателя и студентов [2] :

1. Пассивные, при которых преподаватель является основным действующим лицом и управляющим ходом занятия, а студенты выступают в роли пассивных слушателей.

2. Активные, где студенты являются активными участниками, студенты и преподаватель находятся на равных правах.

3. Интерактивные – взаимодействие студентов происходит не только с преподавателем, но и друг с другом, активность студентов в процессе обучения доминирует.

Цель интерактивных методов в преподавании состоит в создании комфортных условий обучения, при которых студент чувствует свою интеллектуальную состоятельность и успешность, что делает эффективным сам процесс обучения. Другими словами, интерактивное обучение – это, в первую очередь, диалоговое обучение, в процессе которого происходит как взаимодействие между студентом и преподавателем, так и между самими студентами.

Задачи, которые ставят перед собой интерактивные методы обучения:

- пробуждение интереса у студентов к дисциплине и самообразованию;
- формирование у студентов собственного мнения и умения отстаивать свои позиции;
- формирование социальных и профессиональных навыков;
- эффективное усвоение преподаваемого материала;
- самостоятельный поиск студентами путей и вариантов решения поставленной задачи, также обоснование принятого решения;
- установление активного взаимодействия между студентами, обучение работы в команде;
- формирование уровня осознанной компетентности студента.

Поскольку в образовательном процессе задействованы две стороны: преподаватели, которые передают информацию и студенты, которые её получают, в статье представлена систематизация существующих проблем с обеих сторон, а также предложены возможные пути их решения.

С целью проведения исследования по выявлению существующих проблем в образовательном процессе «глазами» студентов, была разработана анкета «Удовлетворенность студентов организацией, формами и методами обучения в Вузе», в которой приняло участие 228 студентов третьего, четвёртого и пятого курсов (т. к. к третьему курсу, студенты более адаптированы и имеют более сформированную точку зрения о своём будущем). А также, для определения уровня профессионализма преподавателей в педагогической деятельности, была разработана анкета «Владение преподавателями инновационными технологиями и передовыми педагогическими формами и методами обучения в Вузе». В опросе приняло участие 206 преподавателей, работающих в различных научных направлениях.

Основными проблемами в образовательном процессе большинство студентов видят незаинтересованность преподавателей в интересном и качественном изложении учебного материала, отсутствие инновационных технологий и методов в преподавании.

Также, на вопрос, удовлетворены ли студенты методами преподавания учебных дисциплин, большая часть ответила, что не очень удовлетворена. 71% студентов не слишком довольны методами преподавания учебных дисциплин, поскольку почти в 90% случаях, на их занятиях используются пассивные методы преподавания традиционного типа, при том, что все респонденты считают интерактивные и активные формы взаимодействия преподавателя и студентов наиболее эффективными в обучении.

Наиболее эффективными видами проведения занятий студенты считают практические занятия инновационного типа (диспуты, тренинги, игровые ситуации, разыгрывание ролей и т.п.), творческие задания (самостоятельное исследование, эссе), метод «круглого стола», т.е. интерактивные методы. При этом в большинстве случаев, как следует из результатов опроса, используются лекции-монологи, либо занятия традиционного типа, где студенты играют пассивную роль.

Почти у 80% студентов могло бы повысить интерес к учёбе внедрение новых методов обучения и заинтересованность преподавателя в их успехах.

От способности преподавателя мотивировать студентов к обучению и самостоятельной работе, зависит успешность учащихся. Большая часть опрошенных преподавателей оценила свой уровень способностей к мотивации студентов к обучению как средний.

На вопрос, какие формы взаимодействия преподавателя и студентов, на наш взгляд, являются наиболее эффективными в обучении, 95% преподавателей ответили активные или интерактивные, но при этом 19,4% из них используют пассивные методы работы со студентами, т.е. лекции-монологи и занятия традиционного типа, 66% используют активные методы и только 14,6% – интерактивные. Также, при оценке преподавателей собственного уровня владения инновационными технологиями и передовыми педагогическими методами, большинство ответили как средний или достаточный.

Как показывают результаты исследования, только половина преподавателей использует метод дискуссии на своих занятиях, только треть – практические занятия инновационного типа (диспуты, тренинги, игровые ситуации, метод «круглого стола» и т.п.). Менее 10% устраивает конкурсы студенческих работ, деловые и ролевые игры; 3% организует тренинги и мастер классы.

Главной проблемой такого низкого уровня осведомленности об инновационных методах преподавания среди преподавателей является то, что они сами нигде не учились этим методам, о чем свидетельствуют и ответы: в 50% изучения дисциплины психологии и педагогики преподавания в высшей школе не повлияло на преподавательскую компетентность, 25, 2% – подобной дисциплины не изучали вообще.

Большинство (82,5%) преподавателей или перенимали опыт старших преподавателей, которые их учили, или изучали дополнительную литературу по методам преподавания.

В результате опроса, 100% преподавателей выявили свою готовность к использованию инновационных методов в образовании, и 95% из них нуждаются в прохождении специальных курсов или семинаров, направленные на обучение данным методам.

Итак, следует сделать выводы, что на данный момент, уровень владения преподавателями инновационными методами в образовании достаточно низкий, что объясняется слабой педагогической подготовкой преподавателей либо её отсутствием. Также, на низкой мотивации к профессиональному росту сказывается невысокая заработная плата и незаинтересованность студентов в учёбе.

Тем не менее, как показали результаты опроса, и студенты, и преподаватели готовы использовать инновационные методы в своей практике, что обуславливает систематизацию интерактивных методов в образовании и описание форм их использования в практической деятельности.

Существуют различные интерактивные формы в образовании [3]:

- метод «круглого стола»;
- диспуты;
- мозговой штурм;
- деловые и ролевые игры;
- case-study (анализ конкретных ситуаций, ситуационный анализ);
- тренинги, мастер классы.

В зависимости от конкретной ситуации, преподаватель сам выбирает наиболее удобные формы обучения.

Преподнося учебный материал на интерактивном занятии, следует придерживаться определённых принципов работы.

Первый принцип: занятие – это не монотонная лекция, а общая работа и взаимодействие студентов друг с другом и преподавателем.

Второй принцип: все студенты равны, независимо от социального статуса, возраста, опыта, места работы и т.д.

Третий принцип: каждый студент имеет право на собственное мнение по любому вопросу.

Четвёртый принцип: ни в коем случае не поддавать критике личность, подвергнуться критике может только сама идея.

Пятый принцип: все сказанное на занятии не является руководством к действию, а лишь информацией к размышлению.

Следуя данным принципам, и преподаватель, и студенты получат максимальный эффект от интерактивных занятий.

Итак, интерактивное занятие имеет следующий алгоритм проведения.

Подготовка занятия:

- преподаватель подбирает тему, а также ситуацию для занятия;

- определяет все термины, понятия и т.д., которые обязательно должны быть одинаково поняты всеми студентами;
- подбирает конкретную форму интерактивного занятия, которая будет наиболее эффективной для работы с данной темой и в данной группе.

Вступление:

- сообщение темы занятия студентам;
- формирование цели занятия.

Основная часть: в зависимости от формы интерактивного занятия формируются особенности его ведения.

Выводы: рефлексия начинается с концентрации студентов на эмоциях, чувствах, которые они испытывали в процессе занятия. Следующий этап рефлексивного анализа занятия – оценочный. Рефлексия заканчивается общими выводами, которые делает преподаватель.

Особенности проведения основной части занятия, базирующейся на методе «круглого стола», заключается в том, что использование данного метода позволяет закрепить полученные ранее знания, заполнить недостающую информацию, приобрести умения решать существующие проблемы, научить культуре ведения дискуссии. Характерной чертой «круглого стола» является сочетание тематической дискуссии с групповой консультацией.

Особенности организации занятия с использованием метода «круглого стола» заключается в том, что в ходе дискуссии должны обсуждаться одна-две проблемных ситуаций по заданной теме; мнения и высказанные положения необходимо иллюстрировать с использованием различных наглядных материалов (например, схемы, диаграммы, графики, аудио-, видеозаписи); основные выступающие должны быть тщательно подготовлены по теме (высказывать свое мнение, доказывать и аргументировать, не ограничиваясь одними докладами).

Особенности занятия, основанного на дискуссии, заключается в коллективном обсуждении определённого вопроса, проблемы или сопоставлении информации, идей, мнений, предложений и т.д., целью которого является обучение, диагностика, тренинг, преобразование, изменение установок, стимулирование творчества и прочее.

В зависимости от подготовки студента по предложенной проблеме, его информированности и компетентности, а также от степени понимания всех терминов, определений и понятий, зависит эффективность проведения дискуссий. Немало важным является корректность поведения участников, а также умение преподавателя проводить дискуссию.

Дебаты – являются формой «круглого стола», в основе которого лежит свободное высказывание, обмен мнениями по заданному тематическому тезису. Группа студентов делится на две подгруппы. Особенностью дебатов является полученный результат, в котором должен быть дан однозначный ответ на заданный вопрос – да или нет. Одна подгруппа является сторонниками положительного ответа(утверждающие), а другая подгруппа – сторонниками отрицательного ответа(отрицающие). В процессе дебатов

участники приводят примеры, факты, логично доказывают, аргументируют, поясняют, представляют различную информацию и т.д.

Таким образом, дебаты способствуют приобретению умения формировать и отстаивать собственную позицию, укрепляют ораторские навыки и умение общаться с аудиторией, формируют командный дух и лидерские качества, развивают коммуникативную культуру студентов и навыки публичного выступления. Не менее важным является то, что в процессе проведения дебатов формируются исследовательские навыки, поскольку высказанные аргументы требуют доказательства и конкретных примеров, для поиска которых необходима работа с литературой и источниками информации. Также, благодаря дебатам, у студентов формируются организационные навыки, умение слушать и вести записи [5].

Одним из наиболее популярных методов стимулирования творческой активности студентов является метод мозгового штурма, который используется для поиска нетрадиционных решений разнообразных задач. При этом участники обсуждения высказывают как можно большее количество вариантов решения. После чего, отбираются наиболее удачные решения, которые могут быть использованы на практике.

Метод мозгового штурма позволяет сформировать новаторский подход к решению проблем, получить максимальное количество идей за короткий период времени. Данный метод способствует творческому развитию, расслаблению, неограниченной фантазии, и наконец, самоудовлетворению от производства идей. Важным моментом в проведении мозгового штурма является отсутствие какой-либо критики, поскольку критика может негативно сказаться на творческом потенциале участника, которого не должны сковывать никакие мыслительные рамки. Результатом проведения мозгового штурма является принятие качественного решения по заданной проблеме, путём развития, комбинации и модификации как своих, так и других идей.

Ещё одна форма интерактивного обучения – деловая игра, основанная на воссоздании предметного и социального содержания профессиональной деятельности. Важной составляющей деловой игры является моделирование систем отношений, различных условий профессиональной деятельности, что играет ключевую роль в приобретении деловых навыков и компетенций студентами ещё до начала их практической профессиональной деятельности.

В деловой игре каждый участник решает свою определённую задачу в соответствии со своей ролью и функцией, а самообучение участников происходит в процессе их совместной деятельности.

В деловой игре важным является то, что общение, происходящее в процессе совместного усвоения знаний, имитирует и воспроизводит общение людей в реальной изучаемой деятельности, что позволяет приобрести умения и навыки сотрудничества.

По методологии проведения, различают луночные деловые игры, в которой игра проходит на специально организованном поле, правила жёстко

определены, а результаты заносятся на бланки; ролевые игры, где у каждого участника есть либо определенное задание, либо роль; групповые дискуссии, в процессе которых отрабатывается проведение деловых совещаний, навыки групповой работы; имитационные деловые игры, которые помогают студентам формировать поведенческие навыки в определенных условиях («Сбыт продукции» – для обучения менеджеров по специальности «Экономика и управление на предприятии») и т.д.

Мастер–классы – это главное средство передачи новой идеи педагогической системы. Это метод самостоятельной работы в небольших группах, который позволяет проводить обмен опытом и мнениями. Во время проведения мастер-класса создаются условия, позволяющие всем студентам участвовать в активной деятельности. Идеей данного метода является постановка проблемной задачи и решение ее через проигрывание разнообразных ситуаций, при этом процесс познания гораздо важнее и ценнее, чем само знание. Более того, формы, методы и технологии работы со студентами должны предлагаться, а не навязываться им. Форма взаимодействия на мастер-классе – сотрудничество, сотворчество, совместный поиск необходимых решений, что позволяет раскрывать творческий потенциал как преподавателя, так и студентов –участников мастер-класса. Целью данного метода является обучение студентов профессиональному языку науки (экономической, юридической, филологической и т.д.), а также интеллектуальное, профессиональное и эстетическое воспитание.

Анализ и оценка разработки. Подводя итоги по изложенному выше материалу, можно отметить, что интерактивное обучение даёт возможность решать одновременно несколько задач, направленных на развитие коммуникативных умений и навыков [5].

Интерактивные методы помогают устанавливать эмоциональные контакты между студентами, развивают креативность, возможность нестандартно мыслить и уметь отстаивать свои интересы, формируют навыки работы в команде, обеспечивая высокую мотивацию в саморазвитии и самообучении, активную жизненную позицию, раскрытие творческого потенциала.

Как показывает практика, использование интерактивных методов в обучении, позволяет снизить уровень нервной нагрузки обучающихся, дает возможность переключать внимание студентов на ключевые вопросы и темы занятий.

Выводы. Использование инновационных методов, которые включают с себя интерактивные формы обучения, особую значимость приобретает при подготовке студентов в современных условиях потребностей рынка.

Преимущества инновационных методов сложно переоценить, так как они играют значительную роль в формировании личностных качеств будущего специалиста. Инновационные методы помогают студентам обучиться активным способам получения новых знаний, позволяют овладеть более высоким уровнем социальной активности, также

стимулируют творческие способности студентов и помогают приблизить учебу к практике повседневной жизни.

Заключение. Главной отличительной чертой интерактивных методов в образовании является то, что обучающихся проявляют инициативу в учебном процессе, которую стимулирует педагог с позиции партнера-помощника. Процесс и результат получения знаний приобретает личную значимость для каждого студента, что позволяет развить способности самостоятельного решения проблемы.

Для ведения инновационных технологий в преподавании, в первую очередь, необходимо изменить застоявшиеся стереотипы и привычки проведения лекций у самих преподавателей, чему не способствуют пассивные методы.

Также, необходимо переориентировать традиционный подход получения знаний на работу со студентами, что позволяет их активно привлекать к самостоятельному мышлению, развитию умственных способностей, умению анализировать, делать выводы.

Для успешного внедрения эффективных форм обучения, преподавателю необходимо обладать комплексным набором навыков и знаний, основанных на использовании современных инновационных методов работы со студентами.

Список использованной литературы:

1. Dr. Damodharan V. S. ACCA, AICWA and Mr. Rengarajan.V AICWA, Innovative Methods of Teaching.
2. Маликова Н.Р. О некоторых инновационных методах преподавания социологии // Социс, 2002, № 2.
3. Педагогика и психология высшей школы: Учеб. пособие для вузов / М.В. Буланова-Топоркова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002.

Алексеева Снежана Владимировна
*ст. преподаватель кафедры
гражданского права и гражданского процесса,
трудового права
КазНУ имени аль-Фараби*

Интерактивные педагогические технологии в высших учебных заведениях

С древних времен человек всегда стремился к знаниям. Первые методы обучения - это метод схоластики, когда применялась только сухая зубрежка, преподавался малый объем знаний, тратилось много времени, источником знаний считался только учитель. В 17 веке Ян Амос Каменский основал

технологии образования по системе класс-урок, которая действует и по сегодняшний день. Т. е. ученики должны быть одного возраста, учеба начинается в сентябре, через 3 месяца учебы наступают каникулы, трудовой отпуск учителей длится 48 дней. При организации урока применяются информационные материалы, учебники, учебно-методические пособия, т. е. источником знаний является не только один учитель, как при методе схоластики. Обучение идет путем объяснения, комментария. Тут уже ученик активен, сам тоже участвует в процессе получения знаний. Такой метод обучения существует до сих пор.

В целях совершенствования образования в высших учебных заведениях требуются новые формы педагогических коммуникаций, переработка структурирования информации, управления учебной деятельностью [1]. Интерактивные педагогические и информационные технологии ставят своей целью совершенствование процесса обучения, в котором наряду с передачей конкретных знаний, уделяется должное внимание процессу интеллектуального развития человека.

Интерактивное занятие - занятие - не лекция, а общая работа; все участники равны независимо от возраста, социального статуса, опыта, места работы; каждый участник имеет право на собственное мнение по любому вопросу; нет места прямой критике личности (подвергнуться критике может только идея); все сказанное на занятии — не руководство к действию, а информация к размышлению.

В учебном процессе в настоящее время применяются различные виды лекций: информационная, проблемная, лекция-визуализация, с применением мультимедийного оборудования (наглядные материалы, слайды, презентации), лекция-диалог, лекция-пресс конференция. При чтении лекций в современных условиях является абсолютно необходимым применение мультимедиа проекторов. Можно предложить следующие способы их применения при чтении лекций.

Способ 1. Использование электронного текста лекций в виде документа текстового редактора Word. Каждый студент воспринимает полученную им информацию по своему. Если мы действительно хотим соотнести наше поведение, используемые нами приемы, методы применительно к каждому студенту, нам просто необходимо знать не только его способности, возможности, но и психические особенности. Поэтому психологи разделили людей на четыре основных категории в зависимости от особенностей восприятия и переработки информации: визуалы — люди, воспринимающие большую часть информации с помощью зрения; аудиалы — те, кто в основном получает информацию через слуховой аппарат; кинестетики — люди, воспринимающие большую часть информации через другие ощущения (обоняние, осязание и др.) и с помощью движений. дискретны — у них восприятие информации происходит в основном через логическое осмысление с помощью цифр, знаков, логических доводов. Обычно лектор использует только один способ подачи информации -аудиальный и таким образом эффективность восприятия информации студентами визуалами,

кинестетиками и дискретными будет низкой. При опросе студентов выяснилось, что им легче воспринимать лекционный материал, когда проектор показывает полный текст лекции со всеми иллюстрациями, схемами. И в это же время лектор читает лекцию, то есть происходит полная концентрация внимания на лекционный материал для всех категорий студентов. Эффективность восприятия материала резко увеличивается.

Способ 2. Использование презентаций, сделанных в программе Power Point. Самый распространенный метод и при грамотном применении достаточно успешный. Главный недостаток — невозможность поместить на слайдах большое количество текстовой информации и это несколько ограничивает возможности данной программы в отношении студентов визуалов по восприятию текстов лекции. Похожая статья: Организация учебной деятельности во время лекционных, практических, лабораторных занятий

Способ 3. Использование видеофильмов. Хороший способ лекции, но он ограничен содержанием преподаваемых дисциплин.

Способ 4. Использование интерактивных лекций, созданных с помощью HTML, CSS и JavaScript, которые позволяют студентам активно включаться в процесс чтения лекций и выбирать то или иное продолжение излагаемого на лекции примера, находя верное решение проблемы вместе с преподавателем.

Способ 5. Компьютерные программы, которые проигрывают уже готовые аудио и видеофайлы. В настоящее время используются два вида полнометражных видео по интернету: обычное (выгружаемое из сети) видео и стриминг видео.

Способ 6. «Настольные» видеоконференции — вид конференций, достаточно широко используемый в сфере бизнеса, но в области образования только завоевывающий свои позиции. Типичной системой «настойной» видеоконференции является то, что каждый студент может слышать и видеть преподавателя, работающего с ним и находящегося в другом городе. Преподаватели при этом могут использовать различное оборудование для проведения презентаций, например, LCD проекторы для большего охвата аудитории. Студенты могут взаимодействовать друг с другом, с преподавателем, экспертами и т. д. Интерактивная форма подачи лекционного материала отличается от традиционной не только методикой и техникой преподавания, но и высокой эффективностью учебного процесса, которая предполагает: высокую мотивацию обучаемых; закрепление теоретических знаний на практике; выработку способности к коллективным решениям; способность к социальной интеграции; приобретение навыков решения управленческих конфликтов; развитие способности к компромиссам[2]. В настоящее время наблюдается избыток информации у студентов, но эта информация не всегда качественная и хорошо структурированная, поэтому роль преподавателя в настоящее время заключается в подборе и структуризации материала, предоставлении информации студентам в нужное время и нужном месте. Без такой подачи информации, ее привязки к конкретной предметной области невозможно

формирование компетенций у будущих специалистов. Предполагается, что качественное обучение - это наличие компьютерных классов, мультимедиа и инженерной технологий. Однако, все это лишь «инструменты», дополнительные средства, способствующие процессу обучения, но, ни в коем случае, не замещающие его. В основе обучения помимо инновационных и интерактивных методов, должно лежать живое общение между преподавателем и студентами; между преподавателями; студентами между собой; студентами и представителями предприятий. Поэтому помимо проведения лекционных занятий с использованием электронных материалов необходимо добавить интерактивные семинарские занятия.

Таким образом, повышение качества учебного процесса посредством проведения интерактивных занятий дает основу для подготовки конкурентоспособных специалистов.

Список использованных источников

1. Гаюбова К. А. Использование современных педагогических интерактивных методов обучения и информационных технологий в совершенствовании учебного процесса // Молодой ученый. - 2015. - №23. - С. 944-946.
2. Сорокина Е. И., Маковкина Л. Н., Колобова М. О. Использование интерактивных методов обучения при проведении лекционных занятий [Текст] // Теория и практика образования в современном мире: материалы III междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, май 2013 г.). — СПб.: Реноме, 2013. — С. 167-169.